

LAS Vipavska dolina

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA
ZA LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO
VIPAVSKA DOLINA**

za programsko obdobje 2021–2027

Ajdovščina, 28.07.2023

Kazalo

1. Osebna izkaznica LAS.....	3
2. Povzetek SLR.....	4
3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR	5
4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	15
4.1 SWOT-analiza	15
4.2 Potrebe in potencial območja.....	17
5. Opis SLR, njenih ciljev in ukrepov, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	24
5.1 Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov.....	24
5.2 Opis izvajanja projektov	28
6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	33
7. Opis sistema upravljanja LAS, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR	36
7.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovske zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj.....	36
7.2 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR.....	41
7.3 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	42
8. Priloge SLR	47

1. OSEBNA IZKAZNICA LAS

Ime LAS	LAS Vipavska dolina	
Naslov LAS	Vipavska cesta 4, 5270 Ajdovščina	
Naslov varnega elektronskega predala	las-vipavskadolina@vep.si	
Elektronski naslov LAS	info@las-vipavskadolina.si	
Spletna stran LAS	https://las-vipavskadolina.si/	
Vodilni partner LAS	Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina	
Naslov vodilnega partnerja LAS	Vipavska cesta 4, 5270 Ajdovščina	
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 0120 1600 0000 506	
Velikost območja LAS	353 km ²	
Število prebivalcev LAS	25.517	
Vključene občine (naštejte)	Ajdovščina, Vipava	
Kohezijska regija	Zahodna Slovenija	
Financiranje SLR (označite)	<u>EKSRP</u>	<u>ESRR</u>

2. POVZETEK SLR

Prostor delovanja Lokalne akcijske skupine Vipavska dolina obsega celotno območje Upravne enote Ajdovščina, to je celotni območji geografsko in zgodovinsko povezanih občin Ajdovščina in Vipava. Na območju v skupni površini 353 km² stalno prebiva 25.517 prebivalcev. Od devetdesetih let prejšnjega stoletja dalje potekajo na območju aktivnosti spodbujanja aktivacije prebivalstva in samoiniciativnosti za razvojno delovanje. Sedem nacionalnih programov CRPOV, Regionalni inovativni program razvoja podeželja iz leta 2001, Razvojni program podeželja iz leta 2006 in dve programski obdobji izvajanja pristopa LEADER, 2007 – 2013 in 2014 – 2020, predstavljajo bogate izkušnje, ki omogočajo območju vrednotenje preteklih ukrepov in aktivnosti in nadaljnje razvojno delovanje preko udejanjanja sedmih načel pristopa LEADER/CLLD.

LAS Vipavska dolina je v programskem obdobju 2021 – 2027 upravičena do sredstev dveh EU strukturnih skladov; Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) preko Strateškega načrta skupne kmetijske politike za Slovenijo za obdobje 2023 – 2027 (SN SKP) in Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) preko Programa Evropske kohezijske politike 2021 – 2027 (PEKP).

Skupna razpoložljiva nepovratna sredstva za izvajanje strategije LAS Vipavska dolina (SLR) znašajo 1.473.305,37 EUR, od tega prispeva EKSRP 646.173,80 EUR, ESRR pa 791.131,57 EUR.

SLR LAS Vipavska dolina bo zasledovala dva strateška cilja, in sicer:

1. specifični cilj SC8 SN SKP: »Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom« in
2. specifični cilj 9.2 PEKP: »Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja«,

preko podpiranja izvedbe manjših in standardnih projektov v okviru dveh ukrepov:

1. Dvig kakovosti bivanja in
2. Dvig dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam.

Vizija območja LAS Vipavska dolina je, da postane pametna skupnost, kar pomeni, da se potenciali območja, ki sledijo izpostavljenim potrebam in težijo k doseganju ciljev SN SKP in PEKP preko dveh ukrepov SLR razvijajo po konceptu pametnih vasi oz. skupnosti in da prispevajo k okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, mreženju, enakopravnem vključevanju različnih partnerjev ter višji dodani vrednosti območja LAS preko inovativnih pristopov.

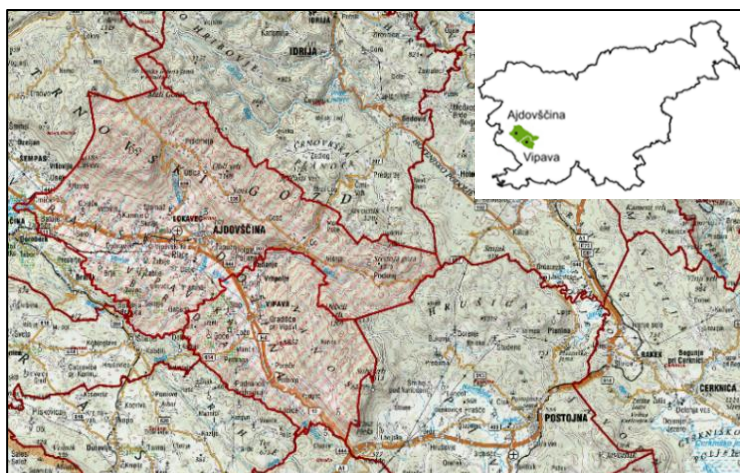
Pri izdelavi dokumenta je bilo upoštevano ključno načelo pristopa LEADER/CLLD, pristop »od spodaj navzgor«, saj so bili v njegovo pripravo vključeni vsi ključni akterji pri razvoju območja LAS, med katerimi nobena interesna skupina ni prevladovala.

SLR predvideva tudi izvedbo projektov sodelovanja z drugimi lokalnimi akcijskimi skupinami s pomočjo sredstev EKSRP.

3. OPREDELITEV OBMOČJA IN PREBIVALSTVA, ZAJETEGA V SLR

Splošne značilnosti območja LAS Vipavska dolina

Območje LAS Vipavska dolina zajema celotno območje Upravne enote Ajdovščina, občini Ajdovščina in Vipava, ki pokrivata Zgornjo Vipavsko dolino. Območje je del Severno Primorske (Goriške) razvojne regije, ki sodi v Zahodno kohezijsko regijo.

Slika 1: Geografska umeščenost območja LAS

Osnovne podatke o površini in demografiji območja prikazuje Tabela 1. Skupna površina območja LAS Vipavska dolina znaša 353 km², naseljenih je 25.517 prebivalcev, razdeljeno po spolu na polovico moških in žensk. Delež prebivalstva med 15 in 65 let je najbolj zastopan in sicer v 62,5 %, delovnega aktivnega prebivalstva na območju pa je skupaj 38,5 %. Naravni prirast je na območju LAS Vipavska dolina negativen, kot velja tudi za Slovenijo, selitveni prirast pa je pozitiven, iz česar gre sklepati, da se je več ljudi priselilo kot odselilo. Pozitiven selitveni prirast lahko ponekod predstavlja problem, saj vpliva na slabše zagotavljanje osnovne družbene, komunalne in prometne infrastrukture ter posledično lahko povzroča družbena nesoglasja med novo priseljenimi prebivalci in domačini.

	Občina Ajdovščina	Občina Vipava	Območje LAS Vipavska dolina
Površina	246 km ²	107 km ²	353 km ²
Število naselij	45	20	65
Število prebivalcev – SKUPAJ*	19.693	5.824	25.517
Število moških*	10.065	2.901	12.966
Število žensk*	9.628	2.923	12.551
Delež prebivalstva glede na prebivalstvo RS*	0,93 %	0,27 %	1,21 %
Povprečna starost prebivalcev*	42,9 leta	42,8 leta	42,85 leta
Delež prebivalcev med 0–14 let***	17 %	17 %	17 %
Delež prebivalcev med 15–65 let***	63 %	62 %	62,5 %
Delež prebivalcev nad 65 let***	20 %	21 %	20,5 %
Naravni prirast na 1000 prebivalcev*	-0,3	-2,9	-1,6
Selitveni prirast na 1000 prebivalcev*	1,4	13,2	7,3
Stopnja delovne aktivnosti**	73,2	72,3	72,25
Delež delovno aktivnih prebivalcev* (zaposleni in samozaposleni)	40 %	33,2 %	38,5 %

Tabela 1: Osnovni podatki o območju LAS Vipavska dolina

* Podatki veljajo na dan 1. 7. 2022; **Podatki veljajo za leto 2022; ***Podatki veljajo za leto 2020. Vir: SURS.

LAS Vipavska dolina predstavlja zaokroženo geografsko celoto z vidika zgodovinskih, kulturnih in geografskih dejavnikov. Prebivalce tako družijo skupne zgodovinske izkušnje, ki funkcionalno zaokrožujejo območje s skupno identiteto. Prav tako pa so značilni podobni razvojni potenciali. Z izjemo občinskih središč in nekaterih večjih vasi je območje v glavnem razpršeno poseljeno. Nobeno od obeh urbanih središč ne presega več kot 10.000 prebivalcev, Ajdovščina jih ima 7037, Vipava pa 2101.

Ajdovščina je gospodarsko in kulturno središče Vipavske doline. Je središče regionalnega pomena z družbeno infrastrukturo, oskrbnimi, storitvenimi, upravnimi in drugimi dejavnostmi. Ima zdravstveno oskrbo, visoko izobraževanje, sodne in upravne funkcije, specializirano socialno varstvo ter javne raziskovalne organizacije. Kot središče regionalnega pomena bo tudi v prihodnje krepilo svojo vlogo v omrežju naselij.

Vipava obsega območje zgornjega dela Vipavske doline in je v svojem najbolj zgornjem delu stisnjena pod pobočje Nanosa. Naselje Vipava je kraj mnogih podob, mnogih voda, gradov in bogate zgodovine. Številne vasice, posejane na obeh straneh doline in po gričih, poraslih z vinogradi, dajejo slikovito podobo sončne pokrajine.

Območje LAS Vipavska dolina se naravnogeografsko deli na dve naravni enoti: **Vipavsko dolino**, ki vključuje ravninsko flišno nižinsko dno in Vipavske griče, in **hriboviti svet**, ki obsega **Trnovski gozd z Nanoško planoto in Hrušico**. Pomemben povezovalni element območja, ki je dobro prepreden z vodnim omrežjem, sta oblikovali reka Vipava z najdaljšim vodotokom, ki ima številne pritoke, izmed katerih je največji reka Hubelj, ki teče tudi skozi Ajdovščino.

Značilna je velika **razgibanost terena**, južna ravninska območja segajo do 100 m.n.v., hribovski predeli pa na več kot 500 m.n.v., mestoma tudi nad 1000 m.n.v. Najvišja točka je vrh Malega Golaka z 1.495 m.n.v., najnižja točka pa rokav reke Vipave južno od vasi Batuje z 60 m.n.v.. Velika razlika v nadmorski višini na geografsko majhni razdalji močno vpliva na značilnosti podnebja in s tem kmetijstva in gozdarstva. Podnebje je submediteransko, kjer se mešajo celinski in sredozemski podnebni vplivi, vegetacijska doba je za dva meseca daljša kot v osrednji Sloveniji. Na visokih planotah se mešajo alpsko, celinsko in sredozemsko podnebje, visoka planota Trnovski gozd z Nanosom in Hrušico je običajno pokrita z visoko snežno odejo.

Posebnost in značilnost Vipavske doline je burja, to je hladen in sunkovit veter, ki se s planot spušča proti dolini. Povprečna hitrost burje je 80 km/h, pozimi pa lahko njeni sunki dosežejo tudi do 180 km/h. Burja na svojstven način kroji življenje prebivalcev v dolini, kar se odraža v načinu gradnje, eroziji tal ter družbenih navadah.

Letna **povprečna temperatura** zraka znaša 10 °C, za dolino so značilne mile zime in vroča poletja. Povprečna julijska temperatura znaša 24 stopinj Celzija, pozimi pa okoli 4 stopinje. V povprečju pade 1.850 mm padavin na leto, od tega največ v jeseni, drugi višek je ob prehodu pomladi v poletje. Najmanj padavin pade na prehodu zime v pomlad in v osrednjih poletnih mesecih. Povprečna temperatura zraka se je na območju LAS v referenčnem obdobju 1981—2010 dvignila za 0,33 °C/desetletje, torej za 1,0 °C v tridesetletnem obdobju. Najbolj so se ogrela poletja (0,46 °C/desetletje) in pomladi (0,38 °C/desetletje). **Naraščanje temperature** zraka se nadaljuje, velikost dviga je zelo odvisna od scenarija izpustov toplogrednih plinov. V primeru hujšega scenarija bo temperatura v letih 2011—2040 višja za približno 0,8 °C, v letih 2041—2070 pa za 1,8 °C. Projekcije kažejo, da se bo najbolj segrelo pozimi, poleti in tudi jeseni, nekoliko manj pa spomladi.

Območje je krajinsko pestro in se odlikuje po številnih ohranjenih delih narave, od zavarovanih območij, naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij do območij Nature 2000. Slednje je razdeljeno na šest enot: Trnovski gozd, Trnovski gozd – Nanos, Vipavski rob, Dolina Vipave, Dolina Branice in Vrhe nad Rašo. Natura 2000 pokriva kar 73,87 % celotne površine območja LAS Vipavska dolina.

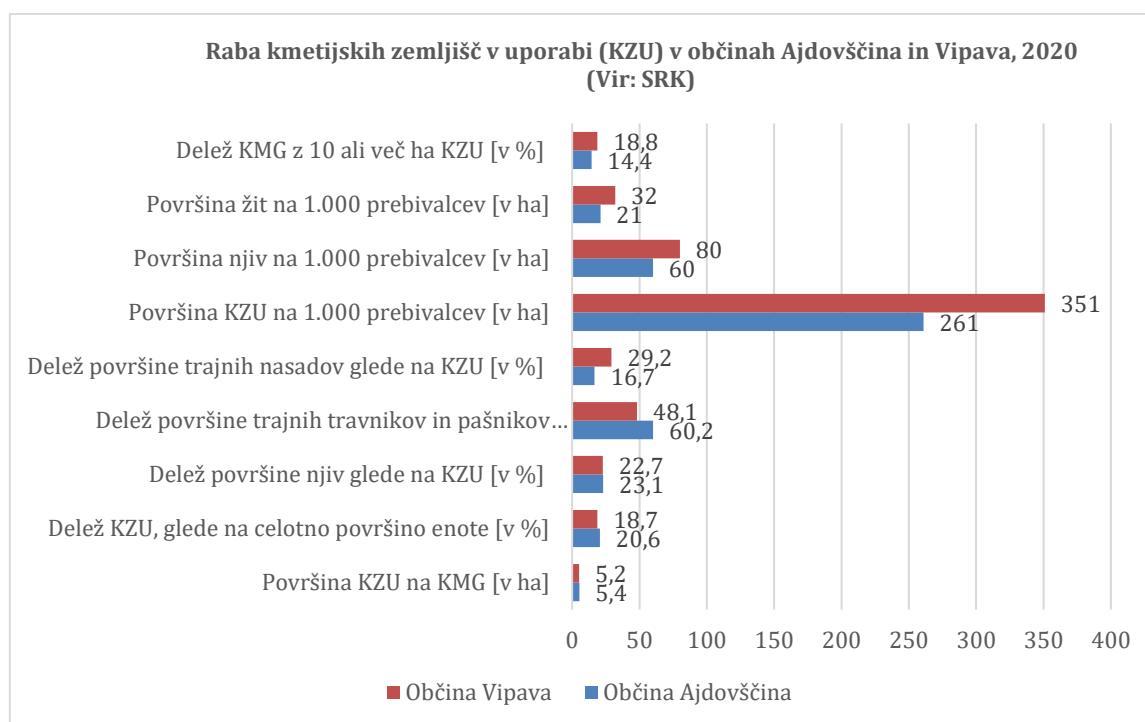
Posebna območja narave na območju so: izjemna krajina Otlica, Krajinski park Južni obronki Trnovskega gozda, Krajinski park Južni in zahodni obronki Nanosa, naravno okno Otlica, izvir reke Hubelj, Vipava – izviri, Bela – soteska, korita, slap, tolmoni, gozdni rezervati, Smrekova draga in Smrečje. Že leta je v načrtovanju regijski park Trnovski gozd, v katerega naj bi povezali gorsko območje; Trnovskega gozda, Nanosa, Hrušice.

Mokrišče Mlake v občini Vipava so naravni spomenik v velikosti cca. 100 hektarjev, ki imajo izrazito pestrost živalskih in rastlinskih vrst, med njimi je štirinajst takih z rdečega seznama ogroženih vrst, zavarovane z evropskimi konvencijami in smernicami.

Kmetijstvo in kmetijske panoge

Kmetijska dejavnost daje Vipavski dolini poseben značaj, saj je bila dolgo obdobje do prve svetovne vojne pretežno kmetijska dežela. Območje LAS je pomemben kmetijski center zahodne Slovenije, izstopa po pridelavi vina. Kmetijstvo ima še vedno v prvi vrsti svojo primarno vlogo, to je pridelava kakovostne hrane, vse bolj aktualna pa postaja tudi lokalna oskrba s prehranskimi proizvodi. Kmetijstvo in gozdarstvo s svojimi dejavnostmi uporabljata pretežni delež prostora občin Ajdovščina in Vipava. Podatki o kakovosti kmetijskih zemljišč indicirajo na visoko kakovost kmetijskih zemljišč na območju LAS Vipavska dolina.

Po podatkih popisa kmetijstva iz leta 2020 je bilo tedaj na območju LAS Vipavska dolina 1.344 kmetijskih gospodarstev (KMG), kar je 63 manj kot v letu 2010. Zmanjšanje števila KMG je v odstotkih primerljivo s stanjem na ravni države. Nekatere značilnosti rabe kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) na območju občin Ajdovščina in Vipava v letu 2020 prikazuje spodnja slika.

Slika 2: Raba kmetijskih zemljišč v uporabi v občinah Ajdovščina in Vipava, 2020

Število glav živine (GVŽ) na kmetijskih gospodarstvih v občini Ajdovščina je razmeroma nizko, v letu 2020 je znašalo 3 GVŽ/KMG, kar je bilo 3,2 % manj kot v letu 2010, v občini Vipava pa le 2,2 GVŽ/KMG, kar je bilo za 4,3 % manj kot v letu 2010. Kljub temu, da je število živine na območju relativno nizko v strukturi prevladuje govedo (skupaj v letu 2020 v Ajdovščini 3309 živali ali 10,6 % manj kot v letu 2010 in v Vipavi 1027 živali ali 12,5 % manj kot v letu 2010). Kaže se tudi trend zmanjševanja števila prašičev, konjev in drobnice. Po drugi strani opazimo povečanje števila čebel, tj. večje število čebeljih družin in kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s čebelarjenjem.

Vsaj eno dopolnilno dejavnost na kmetiji ima v občini Ajdovščina registrirano 60 kmetijskih gospodarstev, v občini Vipava pa 34 kmetijskih gospodarstev. Glede na vrsto registriranih dopolnilnih dejavnosti sta v obeh občinah najbolj zastopani dejavnosti »predelava in konzerviranje sadja in zelenjave« ter »storitve s traktorjem in drugo strojno opremo«. Visoko zastopane dejavnosti so v občini Ajdovščina še »proizvodnja sadnih in zelenjavnih sokov«, »zakol živali in predelava mesa«, »storitev izdelave drv in lesnih sekancev iz gozdnih sortimentov za proizvodnjo energije«, v občini Vipava pa izstopata še »turistična kmetija z nastanitvijo« in »proizvodnja žganih pijač«.

Na območju LAS Vipavska dolina prevladuje gozd, ki pokriva približno 65 % površine vsake občine. Sledi delež trajnega travinja s približno 15 % površine posamezne občine. Njive obsegajo skupaj 4,3 %, sledijo vinogradi, ki obsegajo preko 3 % površine občine Ajdovščina in preko 5 % občine Vipava.

Preglednica prikazuje najbolj **zastopane kulture** iz zbirnih vlog za leto 2022 območja LAS Vipavska dolina.

Kulture	Občina Ajdovščina	Občina Vipava	Območje LAS Vipavska dolina
trajno travinje	2681,0 ha	1076,6 ha	3.757,6 ha
vinska trta	602,4 ha	458,8 ha	1.061,2 ha
ječmen (ozimni)	125,3 ha	66,9 ha	192,2 ha
koruza za silažo	157,7 ha	24,4 ha	182,1 ha
lucerna	121,8 ha	52,8 ha	174,6 ha
koruza za zrnje	109,1 ha	53,9 ha	163,0 ha
travnodeteljne mešanice	103,7 ha	36,7 ha	140,4 ha
trave	65,8 ha	63,9 ha	129,7 ha
mešane sadne vrste	59,3 ha	27,9 ha	87,2 ha
zelenjadnice	50,0 ha	21,7 ha	71,7 ha
mešana raba (zelenjadnice, poljščine, dišavnice in zdravilna zelišča)	50,5 ha	-	50,5 ha
detelja	-	40,2 ha	40,2 ha

Tabela 2: Zastopnost kultur iz zbirnih vlog za leto 2022 za območje LAS Vipavska dolina

Okoli 92 % površin **vinogradov** na območju LAS Vipavska dolina je vključenih v tržno pridelavo. Od sort so v občini Ajdovščina najbolj zastopane Sauvignon, Malvazija, Merlot, Rebula in Cabernet sauvignon, v občini Vipava pa Laški rizling, Merlot in Sauvignon. **Avtohtone slovenske sorte** na območju so zelen, pinela in klarnica.

Glede na naravne pogoje za kmetijstvo spada območje LAS Vipavska dolina v območja z omejenimi možnostmi kmetovanja (OMD območja). Kmetijska zemljišča v centralno-južnem delu spadajo v območja s posebnimi omejitvami, kjer je potrebno nadaljevati s kmetijsko proizvodnjo zaradi ohranjanja okolja, vzdrževanja podeželja in varstva turističnega potenciala. Izven tega so gorska območja, kjer je značilna precejšnja omejenost kmetijskih zemljišč, skrajšana vegetacijska doba in omejena uporaba standardne mehanizacije.

Preglednica v nadaljevanju prikazuje osnovne podatke o **ekološkem kmetovanju** v letu 2022 na območju LAS Vipavska dolina. Medtem ko je pod ekološkim kmetijstvom kar nekaj kmetijskih površin, je nudenje pridelkov, predvsem ekološkega mesa, pod pričakovano lokalno ponudbo.

	Občina Ajdovščina	Občina Vipava	Območje LAS Vipavska dolina
Število ekoloških kmetijskih gospodarstev	106	21	127
Površina zemljišč, vključenih v ekološko kmetovanje	723,60 ha	429,3 ha	1.152,9 ha
Delež vseh kmetijskih površin, vključenih v ekološko kmetovanje	2,5 %	4 %	3,25 %

Tabela 3: Osnovni podatki o ekološkem kmetovanju na območju LAS Vipavska dolina

Na območju LAS Vipavska dolina je bilo skupno certificiranih 81 ekoloških kmetovalcev (po podatkih evidence MKGP z dne 20. 12. 2022), od tega 51 s statusom »eko«, 13 s statusom »delna kmetija eko«, ostalih 17 pa je bilo razdeljenih v kategorije preusmeritve, delne kmetije, interesentov oziroma nedoločenih.

Tako kot na ravni Slovenije, tudi na območju LAS Vipavska dolina prevladuje največ ekoloških kmetovalcev v kategoriji travinje s čimer se ukvarja 64 ekoloških kmetovalcev.

Sledi kategorija živine in nepredelane živine, ki jo na našem območju redi 50 ekoloških kmetovalcev. Največ je ekoloških rejcev goveda in sicer 40 %, na drugem mestu so rejci konjev z 16 %, z 12 % sledijo ekološki kmetovalci s kokošmi, z 11 % sledijo rejci ovce in koze. Sledijo še kategorije rejcev, ki zajemajo manjši delež (pod 5 %) in sicer v naslednjem vrstnem redu kategorij: prašiči, osli, čebele, jelenjad, race.

Kategorija živine, kamor spadajo tudi čebele, se deli še na podkategorijo uporabe oziroma predelave izdelkov in sicer se vanjo uvršča 1 ekološki kmetovalec, ki proizvaja ekološki med. S predelavo ekološkega govejega mesa se prav tako ukvarja samo en ekološki kmetovalec, kljub temu, da se z ekološko rejo govedi ukvarja kar 35 ekoloških kmetovalcev. Večji delež ekoloških kmetovalcev redi kokoši, od tega je 11 kmetovalcev registriranih za prodajo ekoloških jajc.

Skupina, ki je najbolj razvejana in v katero spada največje število ekoloških pridelovalcev, je kategorija sadje. Največ kmetovalcev nudi ekološko grozdje in sicer 27, sledijo ponudniki češenj in jabolk. V večjem številu so zastopani tudi pridelovalci hrušk, kakija, sliv, ki jim po številu pridelovalcev sledijo pridelovalci breskev, marelic in oliv. Ravno tako je na območju pomembna kategorija zelenjave, kjer v večini prevladujejo pridelovalci ekološkega krompirja.

Ostala zelenjava se med pridelovalci pojavlja v manjšem deležu, od radiča, zelja, bučk. Žitarice goji 12 ekoloških kmetovalcev, od tega jih največ prideluje ječmen, pšenico in oves.

V Vipavski dolini je izjemno dolga **tradicija kmetijskega izobraževanja**. V letu 2023 praznuje 150-letnico začetka delovanja prva slovenska sadjarska in vinarska šola, ki je bila ustanovljena na območju LAS Vipavska dolina, v vasi Slap. Posebno vrednost je imela šola zaradi slovenskega učnega jezika tako v teoretičnem kot tudi v praktičnem delu. Šola je začela s poukom 18. septembra 1873 in zaključila 30. septembra 1886, ko se je preselila na Grm pri Novem mestu.

Pomembno vlogo pri širjenju znanja s področja kmetijstva ima Biotehniška šola Šempeter, v zadnjih letih Univerza v Novi Gorici (UNG) z Visoko šolo za vinogradništvo in vinarstvo s sedežem v Vipavi. Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica od leta 1952 dalje predstavlja ključno institucijo javne službe kmetijskega svetovanja in kontrole ter selekcije v živinoreji, pa tudi strokovne naloge v proizvodnji kmetijskih rastlin in v živinoreji.

Povezovanje kmetov, **razvoj zadružništva**. Leta 1894 so vipavski vinogradniki ustanovili vinarsko zadrugo, ki je bila prva tovrstna zadruga na Kranjskem. Danes sta v Vipavski dolini dve zadrugi, Kmetijska zadruga Vipava, ki deluje na območju celotne Vipavske doline, trenutno ima 620 članov, od tega 400 aktivnih, v zadnjih letih so se usmerili v odkup grozdja in breskev

ter trgovinsko dejavnost. Druga je Trsničarska zadruga Vrhpolje, kjer je organizirana zadružna pridelava trsnih cepljenk.

Razvoju kmetijstva v Vipavski dolini je sledil **razvoj živilsko predelovalne industrije**, v Vipavi je bilo dolga leta razvito mlekarstvo in vinarstvo v okviru podjetje Vipava 1894 z veliko vinsko kletjo in mlekarno. Mlekarna Vipava je pred desetimi leti prešla v lastništvo slovensko-italijanske družbe Ekolat in se specializirala za izdelavo mocarele. Podjetji Mlinotest in Fructal sta nastali na temeljih kmetijskih pridelkov Vipavske doline; predvsem sadja in žita.

Ribogojstvo na območju pokriva Ribiška družina Ajdovščina, ki je vpisana v evidenco odobrenih obratov za ribe in že desetletja vodi ribogojnico ob hidroelektrarni na reki Hubelj, kjer vzrejajo soške postrvi za izpust. V letu 2023 zaključujejo izgradnjo nove ribogojnice na Vipavi, kjer bodo gojili šarenke za prehrano ljudi. Razvoj sladkovodne akvakulture predstavlja velik razvojni potencial območja LAS Vipavska dolina.

Prometna dostopnost

Občini Ajdovščina in Vipava ležita tik ob V. panevropskem prometnem koridorju, na prečni cestni povezavi mednarodnega pomena Kijev (Ukrajina)–Milano (Italija). Prometna dostopnost obeh občin je zaradi hitre ceste, ki poteka skozi Vipavsko dolino zelo dobra. Čez Severno Primorsko (Goriško) regijo v smeri S – J poteka železniška proga Jesenice–Sežana s slepim enotirnim krakom od Nove Gorice do Ajdovščine, ki ga uporablja tovorni vlak. V občini Ajdovščina se nahaja tudi športno letališče, na obronku Trnovske planote pa vzletišče Kovk za jadralna padala in zmaje. Skozi Ajdovščino vodita dve pomembni prometni žili kolesarskih poti, prva iz Nove Gorice proti Ljubljani in druga iz Idrije oziroma Ljubljane proti Krasu in slovenski Istri. Redne avtobusne povezave so večinoma zagotovljene le v smeri glavnih regionalnih prometnic. Dostop z javnim prevozom do osnovnih življenjskih storitev (zdravstvo, izobraževanje, uprava) je za prebivalce na razpršenih območjih slabše, je pa poskrbljeno za šolske prevoze. Na območju LAS Vipavska dolina prevladuje osebni potniški promet, po podatkih leta 2022 je bilo na območju skupno 23.659 vozil, od tega so prevladovala motorna vozila. Ključni izziv so neurejene povezave med okoliškimi vasi in mestnimi središči in dolgotrajne vožnje, kar najbolj prizadene starejše ljudi brez lastnega prevoza. V obeh občinah območja LAS je na voljo **storitev brezplačnih prevozov** za starejše, v Ajdovščini Sopotnik, v Vipavi pa Prostofer.

Dostopnost do zdravstvenih in socialnih storitev

Na območju LAS Vipavska dolina deluje Zdravstveni dom Ajdovščina, ki svojo dejavnost opravlja na sedežu v Ajdovščini, v Zdravstveni postaji v Vipavi, Centru za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje v Vipavi, na domu pacientov in na terenu. Deluje tudi javni zavod Lekarna Ajdovščina z enotama v Ajdovščini in Vipavi.

Delež starejšega prebivalstva se hitro povečuje, posledično je starejšim potrebno zagotoviti možnost institucionalnega varstva. Kot del socialne infrastrukture na območju LAS Vipavska dolina delujeta dva domova za ostarele in sicer Dom starejših občanov Ajdovščina s kapaciteto 151 oskrbovancev in Zavod Pristan v Vipavi s kapaciteto 104 oskrbovancev. Na območju deluje tudi Hiša dobre volje, ki nudi dnevno varstvo starostnikov, poleg tega pa tudi storitve pomoči na domu in varovanje na daljavo – rdeči gumb ter institucionalno varstvo. Naloge socialnega varstva otrok, mladostnikov, družine, odraslih ter posrednika socialnih transferjev za območje LAS Vipavska dolina opravlja enota Centra za socialno delo Severna Primorska s sedežem v Ajdovščini. Na območju je dostopnih kar nekaj programov pomoči specifičnim ranljivim skupinam. Rdeči križ upravlja s hišo za brezdomce »Malorca«. Dnevni center Društva Šent skrbi za duševno zdravje svojih uporabnikov, Varstveno delovni center Ajdovščina – Vipava opravlja naloge vodenja, varstva in zaposlitev oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Različne programske vsebine za specifične ranljive skupine s področja

opolnomočenja in vključevanja v družbo izvajajo tudi različne nevladne organizacije. Javni zavod Ljudska univerza Ajdovščina izvaja javni program PUM-O, ki je namenjen ranljivi skupini mlajših odraslih od 15. do 29 leta starosti, ki zgodaj opustijo šolanje ali pa si niso pridobili ustrezne izobrazbe, ki bi jim omogočala zaposlitev, in jim zaradi tega preteži dolgotrajna brezposelnost.

Energetska infrastruktura

V občini Ajdovščina in Vipava so sorazmerno sončni vsi letni časi, deloma zaradi burje, ki suši ozračje in s tem tudi morebitno oblačnost. Na letnem nivoju znaša povprečno trajanje sončnega obsevanja okvirno 2.200 ur. Vedno več ljudi je ozaveščenih o pomenu izkoriščanja **sončne energije** oziroma o pomenu samooskrbe, tako je na območju občine Ajdovščina po podatkih Slovenskega portala za fotovoltaike 32 sončnih elektrarn, na območju občine Vipava pa 15 sočnih elektrarn. Trajnostna energetika in raba obnovljivih virov energije, kot so sončne elektrarne predstavlja razvojno usmeritev območja. V Budanjah je bila na podružnični šoli postavljena prva samooskrbna skupnost v državi.

Komunalna infrastruktura

Komunalno stanovanjska družba Ajdovščina ima v najemu in upravljanju kanalizacijske sistem, vodovodne sisteme in del javne razsvetljave na celotnem območju LAS Vipavska dolina. Skupna dolžina kanalizacijskega omrežja na območju LAS v upravljanju je 130.733 m, od tega 36.200 m mešanega sistema, 57.633 m fekalnega in 36.900 m sistema za odvajanje padavinskih vod. V okviru kanalizacijskega sistema je na območju skupno 37 razbremenilnikov, 20 črpališč ter 7 čistilnih naprav za odpadno vodo. Na **kanalizacijski sistem** v upravljanju je priključeno skupno 47 % prebivalcev območja.

Informacijsko komunikacijska infrastruktura

Celotno območje je dobro pokrito s signalom mobilne telefonije, je pa močnejši signal (5G) prenosa podatkov usmerjen le na območja gostejše poseljenosti dna Vipavske doline torej urbanih središč in obmestnih naselij. Celotno poseljeno območje je pokrito z omrežjem fiksne telefonije, kar omogoča tudi priključitev na internet ter optično omrežje. Območje je neenakomerno pokrito s širokopasovnim omrežjem. V 65 naseljih, ki so vključena v območje LAS Vipavska dolina ima 72 % naselji dostop do optičnega omrežja z zagotovljeno najvišjo kakovostjo internetnih storitev, 28 % naselij pa je še brez optičnega priključka.

Ključno **športno infrastrukturo** območja zagotavlja Športni Center Police v Ajdovščini. Poleg tega je v Ajdovščini tudi nogometni stadion in urejeni progi za "downhill" kolesarjenje in "four cross"(4X). V Vipavi so na voljo stadion z asfaltno atletsko stezo ob Vojašnici Vipava in nogometno igrišče. Na območju sta tudi dve širom znani plezališči (Vipavska Bela in Vipavska Tura). Na Predmeji se nahaja Športni park Tiha dolina. Poleg društvenih prostorov in igrišč za košarko, nogomet je znotraj parka tudi velik pokrit prireditveni šotor.

Gospodarski položaj območja

Gospodarstvo na območju LAS Vipavska dolina je zelo raznoliko, veliko je **industrije, močno je zastopano gradbeništvo, promet, skladiščenje, kovinarska, prehrabna in tekstilna dejavnost**. Skupno število podjetij na območju LAS Vipavska dolina je v letu 2021 znašalo 2.384, od tega v občini Ajdovščina 1.834, v Vipavi pa 550. Na območju v največjem deležu, kar s 95 % prevladujejo mikro podjetja, majhnih podjetij je 100, srednjih 20, velika pa so 4. Glede na prihodke so na območju najmočnejša prehrabna podjetja.

Na območju skupno dela 9.222 oseb, od tega 7.405 v Ajdovščini, 1.817 pa je zaposlenih v Vipavi. Povprečna mesečna plača na zaposlenega v gospodarstvu območja LAS je v letu 2021 znašala 1.598,85 evrov. Če upoštevamo le ekonomsko blaginjo, merjeno v povprečni mesečni

bruto plači na zaposlenega, je življenjski standard na območju LAS Vipavska dolina precej nižji kot na ravni Slovenije, ki znaša 2.024 €.

Ajdovščina je s skrbno **načrtovano politiko urejanja poslovnih con** in spodbujanjem inovativnosti postala stičišče številnih mladih, visokotehnoloških podjetij.

Na območju LAS Vipavska dolina deluje **Območna obrtno-podjetniška zbornica Ajdovščina**, ki ima vlogo podporne institucije za mikro in mala podjetja. Trenutno imajo 560 članov, 15 sekcij in odborov za posamezne podjetniške dejavnosti.

Povprečno število **brezposelnih** je v prvi polovici leta 2023 znašalo 244, za primerjavo je leta 2019 bilo povprečno 674,5 brezposelnih. Na območju občin Ajdovščina in Vipava je bilo v tem obdobju največ brezposelnih v starostni kategoriji 55 let ali več in sicer 35 %, sledili so brezposelni v razredu 40-49 let, za mlade v kategoriji pod 29 let je delež brezposelnih 16 %. Glede na spol, je bilo v obravnavanem območju brezposelnih moških 47 %, brezposelnih žensk pa 53 %. Podatki kažejo, da število brezposelnih strmo pada.

Na območju se izkazuje precejšnje **pomanjkanje kadrov**, ki je sicer značilno za celotno Slovenijo (v gostinstvu, socialno varstvenih storitvah in v delovno intenzivnih panogah – živilsko predelovalni in gradbeništvu). Predvsem nekatera ajdovska podjetja so na ta način primorana zaposliti tujo delovno silo, kjer prevladujejo delavci iz Bosne, Albanije in Bolgarije.

Predšolska vzgoja in izobraževanje

	Občina Ajdovščina	Občina Vipava	Območje LAS Vipavska dolina
Število vrtcev - enote	9	6	15
Število otrok v vrtcih (po izvajalcu predšolske vzgoje)	757	285	1042
Vključenost otrok v vrtce (% med vsemi otroki, starimi 1–5 let)	73 %	78 %	75,5 %
Število učencev v osnovnih šolah	2.045	607	2.652
Število dijakov (po prebivališču)*	753	218	971
Število študentov (po prebivališču)**	751	259	1.010
Število študentov (na 1.000 prebivalcev)	38	44	41
Število diplomantov (na 1.000 prebivalcev)	9	11	10

Tabela 4: Podatki o izobraževanju na območju LAS Vipavska dolina

Vsi podatki veljajo za šolsko leto 2021/2022; * V skupno število so všteti tudi dijaki s stalnim prebivališčem v tujini;

** V skupno število so všteti tudi študenti z neznanom regijo stalnega prebivališča in s stalnim prebivališčem v tujini. Vir: SURS, 2023.

Na področju **predšolskega izobraževanja** na območju LAS deluje en javni Otroški vrtec Ajdovščina z enotami na 15 lokacijah. Poleg tega na območju delujeta tudi vrtec v okviru Waldorfske šole – Primorska in Montessori vrtec.

V Vipavi deluje Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (CIRIUS) Vipava.

Na področju **osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja** deluje na območju LAS Vipavska dolina 7 osnovnih šol in 2 srednji šoli: OŠ Col (s podružnico Podkraj), OŠ Danila Lokarja Ajdovščina (s prilagojenim oddelkom in podružnico Lokavec), OŠ Dobravlje (s podružnicami Skrilje, Črniče, Vrtovin, Šmarje in Vipavski križ), OŠ Otlica, OŠ Šturje (s podružnico Budanje), OŠ Draga Bajca Vipava (s podružnicami Goče, Podnanos in Vrhpolje) in Waldorska šola Primorska. V Ajdovščini je SŠ Veno Pilon Ajdovščina s programoma gimnazija in predšolska vzgoja, v Vipavi pa Škofijska gimnazija Vipava. Ob obeh srednjih šolah delujeta tudi dijaška domova. Na območju LAS Vipavska dolina delujejo štiri fakultete Univerze v Novi Gorici (za naravoslovje, za znanosti o okolju, Poslovno-tehniška fakulteta in Fakulteta za vinogradništvo in vinarstvo) in Fakulteta za vede o zdravju Univerze na Primorskem.

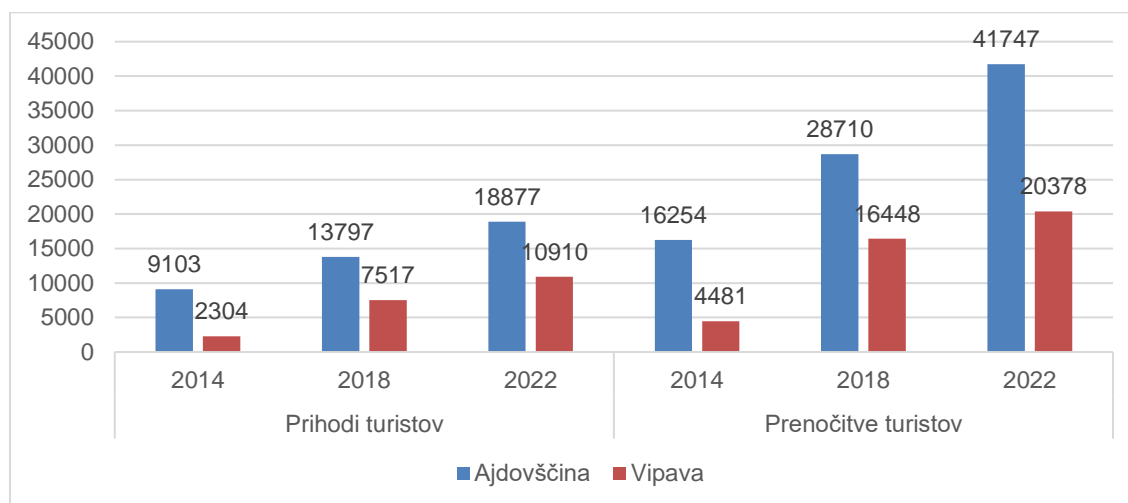
Na področju **vseživljenjskega učenja** ima pomembno vlogo javni zavod za izobraževanje odraslih Ljudska univerza Ajdovščina. Glasbena šola Vinka Vodopivca Ajdovščina s podružnico v Vipavi izvaja šest programov glasbenega izobraževanja. Društvo Most – Univerza za tretje življenjsko obdobje Ajdovščina deluje z doseganjem ciljev izobraževanja, ustvarjanja, kulturnega in športnega delovanja ter medgeneracijskega sodelovanja, ki članom omogočajo aktivno preživljanje tretjega življenjskega obdobja.

Turizem

Turizem je gospodarska panoga v vzponu, dolgoročna vizija razvoja turizma na območju LAS temelji na treh stebrih turizma: aktivni oziroma športni turizem (kolesarjenje, pohodništvo, plezanje, jadralno padalstvo in letalstvo, ribolov, športne prireditve, tematske poti), gastronomski turizem (vino, lokalni kmetijski produkti, osmice, festivali, lokalna kulinarika) in dediščinski turizem (arheološka, industrijska, tehnična, sakralna, arhitekturna dediščina in naravne vrednote).

Občina Vipava je v okviru Zelene sheme slovenskega turizma pridobila zlati znak **Slovenia Green Destination**, Občina Ajdovščina pa je prejemnica srebrnega znaka.

Na spodnji sliki je prikazan **turistični obisk** v letih 2014, 2018 in 2022. Očiten je pozitiven trend za obe občini, saj se je število prihodov in nočitev turistov v tem obdobju drastično povečalo, v osmih letih se je povečalo za več kot štirikrat. Ta velika rast kaže na privlačnost destinacije Vipavska dolina za domače ter tuje turiste, kar prinaša pozitivne gospodarske učinke. K temu je veliko pripomoglo tudi znatno vlaganje v promocijo **znamke prostora Vipavska dolina**.

Slika 3: Prihodi in prenočitve turistov v letih 2014, 2018, 2022

V prizadevanjih za ohranjanje naravnega okolja, tradicionalnih vrednot in kakovosti življenja je obiskovalcem na voljo Zeleni vodnik z zelenimi napotki. V Vipavski dolini potekajo številne prireditve, mnoge v organizaciji aktivnih društev, ki delujejo na podlagi civilnega interesa in imajo velik turistični potencial. Število gostinskih obratov na območju je skupno 75. Največ je restavracij in gostiln, turističnih kmetij, osmic, okrepčevalnic in picerij. V letu 1997 je bila s turistično in prometno signalizacijo označena Vipavska vinska cesta. Namen Vipavske vinske ceste je promocija Vipavske doline kot vinorodnega območja in dežele vrhunskih vin.

Na območju LAS delujeta dva javna zavoda, ki skrbita za **razvoj turizma**. V Vipavi od leta 2004 deluje Zavod za razvoj turizma TRG Vipava, območje občine Ajdovščina pa pokriva Zavod za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina, ki je bil ustanovljen leta 2018.

Koncept znamčenja v okviru **znamke Vipavska dolina** se je začel leta 2015. Visokokakovostna ponudba produktov in storitev s področij turizma in izdelkov se bo znamčila v okviru skupne kolektivne podznamke »**Vipavska dolina TOP**«.

Kulturna dediščina

Arhitekturo Vipavske doline je zaznamovala njena prehodnost in vplivi Italije kot tudi Srednje Evrope. Arhitekturno izstopata kraja Vipavski Križ in Goče. Območje je bogato s tehniško, arheološko, arhitekturno, sakralno in nesnovno dediščino. V registru kulturne dediščine so na območju občine Ajdovščina razglašene 302 enote kulturne dediščine v Vipavi pa je 231 enot. Knjižnično dejavnost izvaja Lavričeva knjižnica Ajdovščina, Pilonova galerija Ajdovščina je nastala na osnovi likovne in dokumentarne zapuščine, ki jo je umetnikov sin Dominique Pilon leta 1971 podaril mestu Ajdovščina. Društvo likovnih umetnikov Severne Primorske upravlja z Lokarjevo galerijo Ajdovščina. Goriški muzej skrbi za upravljanje dveh muzejskih zbirk v Ajdovščini (arheološko razstavo in razstavo fosilov) in za Vinarski muzej v Vipavi. V občini Vipava velja izpostaviti tudi Muzejsko zbirko analogne oddajne tehnike na Nanosu in zasebno zbirko Vipavska hiša – Kebetova hiša.

Društva

Na območju LAS Vipavska dolina deluje 271 društev, od tega jih v Ajdovščini deluje 205, v Vipavi pa 66. Pestro društveno dogajanje pokriva različna področja od kulturnih, športnih, turističnih, humanitarnih, mladinskih in društev za ohranjanje dediščine ter ostala področja. Število **NVOjev, ki delujejo v javnem interesu** je skupaj 70, med njimi so po večini društva, v manjši meri tudi neprofitni zavodi, ki delujejo na različnih področjih delovanja današnje družbe – od sociale, kulture, športa, zagovorništva, ekologije.

Področje mladinske politike pokriva več medsebojno povezanih organizacij. Inštitut za mladinsko politiko je neprofitni zasebni zavod, usmerjen v analizo področja mladine v kontekstu družbenega dogajanja z namenom oblikovanja mladim prijaznejšega okolja za življenje in razvoj. Mladinski svet Ajdovščina je mladinska organizacija, ki je pomemben vezni člen med mladimi in lokalnimi odločevalci. Za dijake in študente na območju LAS Vipavska dolina skrbi Klub ajdovskih študentov in dijakov KAŠ, ki skrbi za izboljšanje kakovosti študentskega ter dijaškega življenja. Mladinski kulturni center Hiša mladih Ajdovščina, ki deluje v okviru javnega Zavoda za šport Ajdovščina, predstavlja prostor kulture in povezovanja, ki ga mladi in drugi gradijo z idejami projektnega načrtovanja, raziskovanja in konstruktivnega dialoga. Medobčinsko društvo prijateljev mladine Ajdovščina je nevladna, človekoljubna, neprofitna in prostovoljska organizacija, katere temeljni cilj je dvig kakovosti življenja otrok, mladostnikov in družin v lokalnem okolju.

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREB IN POTENCIALA OBMOČJA LAS, VKLJUČNO Z ANALIZO PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI

4.1 SWOT-analiza

SWOT analiza je odraz poglobljene analize stanja področja družbenih naravnih, okoljskih in gospodarskih značilnosti območja LAS Vipavska dolina, vključuje relevantne vsebine občinskih in regionalnih razvojnih dokumentov ter zaključke delavnic v okviru priprave SLR.

PREDNOSTI	SLABOSTI
<p>geografska / prometna lega območja – dostopnost in tradicionalna povezanost s čezmejnimi prostorom</p> <p>močno prisotna tradicija kmetovanja</p> <p>milo submediteransko podnebje omogoča širok izbor kmetijskih rastlin, kot so vinska trta, sadno drevje, oljke in razne poljske kulture, raznovrstna kmetijska pridelava</p> <p>ugodna klima – sezona za obiskovalce traja celo leto, daljše vegetativno obdobje</p> <p>ohranjene avtohtone sorte grozdja in sadja (npr. zelen, pinela, klarnica,...)</p> <p>velik delež evtričnih rjavih prsti, ki veljajo za najbolj rodovitna tla v Sloveniji, visoka kakovost kmetijskih zemljišč</p> <p>prepoznana znamka Vipavska dolina zaradi vlaganj občin v njeno promocijo</p> <p>velika ekološka in socialna vrednost gozdov</p> <p>posebnosti vipavske kulinarike</p> <p>bogata kulturna, zgodovinska in naravna dediščina</p> <p>obstoj tematskih pohodniških in kolesarskih poti</p> <p>vzpostavljena osnovna športna infrastruktura</p> <p>razvito društveno dogajanje</p> <p>skrb občin za razvoj kulturnega in športnega življenja tudi na podeželju</p> <p>obstoj institucij podpornega okolja</p> <p>vzpostavljen sistem osnovnih storitev na podeželju</p> <p>razvita mreža socialno-storitvenih ustanov in programov za različne starostne skupine, predvsem starejše</p> <p>kvalitetna mreža formalnega izobraževanja na vseh ravneh</p> <p>možnosti neformalnega izobraževanja in vseživljenjskega učenja</p> <p>obstoj institucij (javnih in NVO) za delo s specifičnimi ranljivimi skupinami</p> <p>nizka stopnja brezposelnosti</p> <p>privlačno okolje za bivanje</p> <p>aktivna mladina</p> <p>namenska sredstva občin za izvedbo manjših projektov po krajevnih skupnostih</p> <p>ugodno okolje za razvoj podjetništva; poslovne cone</p>	<p>pomankanja delovne sile, kadrov predvsem v živilsko predelovalni industriji, gradbeništvu, socialno-varstvenih storitvah in gostinstvu</p> <p>majhne kmetije in pomanjkanje delovne sile na kmetijah</p> <p>skromno povezovanje med sektorji (npr. turizem – kmetijstvo, kultura-turizem, šport-turizem, kmetijstvo - gostinstvo)</p> <p>težji pridelovalni pogoji na višjih nadmorskih višinah in strmehjših legah</p> <p>razdrobljenost kmetijskih in gozdnih površin</p> <p>upad trajnih nasadov</p> <p>slaba tržna organiziranost kmetijstva, slaba povezava: pridelava – predelava - trženje</p> <p>negativna percepcija ljudi do združništva</p> <p>slaba sledljivost pridelkov</p> <p>neugodni demografski kazalniki (staranje prebivalstva)</p> <p>opuščanje kmetij pri prehodu generacij</p> <p>nizka samoiniciativnost kmetov in ostalega prebivalstva na podeželju in v urbanih območjih za aktivno razvojno delovanje</p> <p>ni sredstev za obnovo spomenikov kulturne dediščine</p> <p>pomanjkanje ustrezne turistične infrastrukture (prenočišča, signalizacija) in podporne infrastrukture za razvoj turističnih produktov</p> <p>slabo in neenakomerno razvita infrastruktura za varstvo okolja (kanalizacija po vaseh, čistilne naprave)</p> <p>pogostost ekstremnih vremenskih pojavov (toča, suša, pozeba)</p> <p>ni stanovanj za mlade</p> <p>slab medgeneracijski prenos znanja na vseh področjih, izginjanje tradicionalnih znanj in veščin</p> <p>nezadostna pokritost območja s širokopasovnim omrežjem</p> <p>opuščeni objekti, ki propadajo</p> <p>pomanjkanje zavesti o varovanju narave</p> <p>skromen delež inovativnih manjših podjetij ter posledično pomanjkanje novih delovnih mest z dodano vrednostjo</p> <p>znatna porast prometa v urbanih središčih</p>

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<p>razvoj turističnih dejavnosti, infrastrukture in predvsem produktov v luči trajnosti in butičnosti (varovanje okolja)</p> <p>povezovanje in mreženje institucij (športnih, kulturnih, turističnih) s ponudniki z namenom ustvarjanja turističnih produktov</p> <p>znamčenje kmetijskih in turističnih produktov v okviru znamke Vipavska dolina, povezovanje ponudnikov za skupne nastope na trgu, vlaganja v skupne promocijsko prodajne prostore in podporno turistično infrastrukturo, organizacija dogodkov, mreženje in povezovanje ponudnikov ukrepi energetske učinkovitosti; izraba obnovljivih virov energije</p> <p>ustvariti priložnosti za mlade</p> <p>razvoj programov in storitev aktivnega preživljanja prostega časa in aktivnega staranja</p> <p>programi za specifične ranljive skupine</p> <p>podpora razvoju podjetništva in obrtništva ter dopolnilnih dejavnosti na kmetijah</p> <p>spodbujanje trajnostne mobilnosti</p> <p>gradnja namakalnih sistemov, protivetnih pasov, zasaditev mejic</p> <p>območja Natura 2000 kot priložnost – <i>(ekološki načini pridelovanja ter reje živali)</i></p> <p>izobraževanja in usposabljanja različnih ciljnih skupin, vseživljenjsko učenje</p> <p>precizno kmetovanje (ekonomski, ekološki, zdravstveni vidik)</p> <p>partnerske oblike kmetovanja – sodelovanje kmetov z različnimi deležniki; gostinci, trgovinami, socialno-varstvenimi ustanovami</p> <p>razvoj čebelarstva (tudi v luči ohranjanja narave)</p> <p>razvoj sladkovodne akvakulture</p> <p>usmerjanje v naravi prijazno kmetovanje – višja dodana vrednost pridelkov in izdelkov</p> <p>razvoj sadjarstva – povezovanje z lokalno živilsko predelovalno industrijo</p> <p>uvajanje novih prilagojenih kmetijskih kultur, poskusni nasadi</p> <p>dvig zavedanja in povpraševanja po lokalni hrani (ekologija, varnost)</p> <p>inovativni modeli povezovanja (socialno podjetništvo, združništvo)</p> <p>mednarodno sodelovanje in prenos dobrih praks na območje</p> <p>medgeneracijski prenos znanja in oživitvev tradicionalnih znanj in panog območja</p> <p>gozd - velik turistični in gospodarski potencial</p> <p>digitalizacija, trajnostni razvoj po konceptu pametnih vasi oz. skupnosti</p> <p>krepitev civilne družbe</p>	<p>onesnaževanje in nespoštovanje okolja ter izguba biotske raznovrstnosti in kulturne dediščine</p> <p>negiranje podnebnih sprememb (segrevanje ozračja, naravne nesreče) - neukrepanje</p> <p>prekomerna pozidava zelenih površin, pomanjkanje mladih prevzemnikov na kmetijah, opuščanje kmetij pri prehodu generacij propad kmetij brez nasledstva</p> <p>odseljevanje mladih s podeželja</p> <p>birokratizacija postopkov, zapleteni postopki za pridobitev finančnih spodbud, nesposobnost koriščenja evropskih in državnih sredstev</p> <p>prepočasen odziv države na prilagajanje zakonodaje (zemljišča, podjetništvo, dopolnilne dejavnosti)</p> <p>nekritično okoljevarstvo v povezavi z razvojem kmetijstva in ostalih gospodarskih dejavnosti - premalo iskanja kompromisov med kmetijskim in okoljevarstvenim sektorjem</p> <p>neprilagojena raba fitofarmaceutskih sredstev na kmetijskih zemljiščih</p> <p>uvoz cenejše hrane iz tujih držav</p> <p>zakoreninjeno tradicionalno konzervativno mišljenje nosilcev kmetijske dejavnosti - pomanjkanje podjetniškega pristopa</p> <p>propadanje objektov kulturne dediščine</p> <p>nerazumevanje potrebe po kontinuiranem razvoju in izvajanju programov integracije delovnih migrantov iz tujine v lokalno okolje</p>

4.2 Potrebe in potencial območja

Na podlagi analize stanja, trendov, evropskih in nacionalnih usmeritev ter razvojnih potencialov območja LAS Vipavska dolina so bile skupaj z deležniki, ki so sodelovali na delavnicah in poglobljenih intervjujih, izpostavljene potrebe, ki jih je mogoče naslavljanje in zadovoljevanje s pomočjo sredstev pristopa LEADER/CLLD. Na delavnicah so sodelovali deležniki različnih generacij; predstavniki mladih in starejših, podjetij, kmetov, občin, krajevnih skupnosti, NVOjev in javnih zavodov.

Potrebe območja LAS Vipavska dolina so opredeljene v okviru **dveh širših tematskih sklopov**.

Posebej velja izpostaviti potrebi

- **po varovanju in ohranjanju naravnega okolja**, vključno s kulturno dediščino,
- **in digitalizaciji**.

Ti dve potrebi se tako horizontalno vpletata v vse ostale potrebe v okviru obeh tematskih sklopov.

TEMATSKI SKLOP 1: KAKOVOST BIVANJA

Tematski sklop obravnava potrebe s področij socialnega vključevanja, dviga kompetenc, skrbi za zdravje, aktivacijo prebivalstva, naložb v skupno dobro.

Potrebe se med seboj povezujejo v kontekstu sklopa obravnave, to je kakovost bivanja.

POTREBA 1

Vključevanje ranljivih skupin v družbo na podlagi priprave programov in izvedbe projektov za specifične ranljive skupine, otroke in mlade, starejše in delovne migrante

Zadovoljevanje tovrstnih potreb spada v okvir socialnega vključevanja, ki je nujno za krepitev samozavesti pripadnikov specifičnih ranljivih skupin za omogočanje kvalitetnega preživljanja prostega časa in opolnomočenje za samovrednotenje, da so kljub svojim posebnim potrebam koristni del družbe. Med specifične ranljive skupine štejemo predvsem osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe s posebnimi potrebami; osebe z zaostankom v telesnem in duševnem razvoju, invalide in mlade osipnike (ranljiva skupina mlajših odraslih od 15. do 29 leta starosti, ki zgodaj opustijo šolanje ali pa si niso pridobili ustrezne izobrazbe, ki bi jim omogočala zaposlitev, in jim zaradi tega pretežno dolgotrajna brezposelnost).

Otroci, mladostniki in starejši predstavljajo ranljive skupine, ki so velikokrat spregledane v tem kontekstu. Izpostavljena je bila potreba po prilagojenih programih aktivacije.

Na območju LAS Vipavska dolina, predvsem v občini Ajdovščina se na račun potrebe po nižje kvalificirani delovni sili v določenih agroživilskih podjetjih in v gradbeni industriji kaže porast priseljencev, delovnih migrantov, pa tudi njihovih družin. Kaže se potreba po kontinuiranem izvajanju programov socialne vključenosti v lokalno skupnost, spoznavanja novih kultur ter gradnje medsebojnih odnosov z domačim prebivalstvom.

<p>POTREBA 2</p>	<p>Krepitev medgeneracijskega sodelovanja, neformalnega prenosa znanj</p> <p>Območje se sooča s hitro rastjo ostarele populacije, obenem tudi z izginjanjem znanj in veščin nekdanj tradicionalnih obrti območja. Na območju LAS Vipavska dolina so se pred 20 leti prenehali izvajati srednješolski poklicni programi s področja gradbeništva in tekstilstva (konfekcijski modelar/šivilstvo), kar ima še vedno za posledico pomanjkanje znanj s tega področja med mladimi.</p> <p>Omogočanje kakovostnega življenja v zrelih letih predstavlja izziv tudi za lokalne skupnosti in zadevne deležnike. Na eni strani gre za potrebo po oblikovanju medsebojno povezanih programov zdravega staranja, varstva, socialnega vključevanja in družabnega življenja, po drugi strani pa gre za veliko potrebo po ohranjanju mnogih znanj in veščin starejšega prebivalstva, ki se zgubljajo kot posledica tehnološkega razvoja in globalizacije in zaradi pomanjkanja formalnih izobraževalnih programov. Rešitve obeh problematik je smotno iskati tudi v medgeneracijskem povezovanju in medgeneracijskemu prenosu znanj, ki mora potekati v obe smeri.</p>
<p>POTREBA 3</p>	<p>Izvajanje ukrepov aktivnega staranja, ukrepi zdravega in aktivnega življenja</p> <p>Potreba izpostavlja ukrepanje za starejše delavce, za katere je ugotovljeno, da postajajo z leti manj naklonjeni spremembam, da so manj agilni, po drugi strani pa jih odlikujejo dolgoletne izkušnje, socialne mreže in druge kompetence, izhajajoče iz delovnih izkušenj, ki so nepogrešljive in lahko pozitivno vplivajo na okolje, v katerem delujejo. Obenem naslavlja tudi potrebe upokoјencev.</p>
<p>POTREBA 4</p>	<p>Dvig kompetenc; usposabljanja/izobraževanja, delavnice, tematska predavanja, demonstracijski prikazi</p> <p>Današnja družba se spreminja z izredno hitrostjo, potreba po vseživljenjskem učenju je nuja in še zdaleč ne zgolj krilatica. Potrebe po usposabljanjih in novih znanjih ter pridobivanju novih izkušenj se izkazujejo na vseh področjih bivanja in delovanja.</p>
<p>POTREBA 5</p>	<p>Vzpodbujanje različnih oblik trajnostne mobilnosti</p> <p>Trajnostna mobilnost prispeva k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov, čistejšemu zraku v mestih, večji kakovosti bivanja, javnemu zdravju in socialni pravičnosti. Vključuje hojo, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in alternativne oblike mobilnosti. Urejanje kolesarskih stez, predvsem v urbanih delih, je bil eden od izvedenih ukrepov razbremenjevanja prometa na območju LAS, izvedena infrastruktura omogoča varno kolesarjenje.</p>
<p>POTREBA 6</p>	<p>Spodbujanje energetske učinkovitosti</p> <p>Gradnja sončnih elektrarn se zaradi vse višjih stroškov elektrike izredno povečuje. V občini Ajdovščina je bila postavljena prva samooskrbna</p>

	<p>skupnost v državi. Kaže se potreba po preučitvi koncepta nadaljnje izgradnje skupnostnih sončnih elektrarn na objektih v lasti občin in možnostih izkoriščanja drugih razpoložljivih obnovljivih virov energije (npr. veter).</p>
POTREBA 7	<p>Spodbujanje aktivacije podeželskega prebivalstva (potreba po izvajanju študijskih krožkov, naložbe v skupno dobro)</p> <p>Ohranjenost poseljenosti podeželja je dolgoročen cilj območja. V ta namen je potrebno zagotoviti na vaseh stimulatívno klimo za bivanje. Kljub nekaterim negativnim demografskim trendom postaja po drugi strani to okolje privlačnejše za življenje, delo in sprostitev. Brez ustrezne infrastrukture podeželski prostor ne more izkoristiti prednosti, ki jih ima pred urbanim okoljem. Manjše naložbe v skupno dobro, aktivacija in spodbujanje podeželskega prebivalstva za aktivno delovanje v prid celostnemu in trajnostnemu razvoju svojega območja se vseskozi kažejo kot potrebne. Oblike aktivacije preko študijskih krožkov, ki so tematsko vezani na ohranjanje narave, dediščine in tradicije, lahko pomembno prispevajo h kakovosti bivanja na podeželju.</p>
POTREBA 8	<p>Revitalizacija opuščeni podedželskih objektov za namene razvoja inovativnih storitev</p> <p>Po vaseh in ostalih podedželskih območjih je veliko opuščeni objektov, predvsem v zasebni lasti, ki predstavljajo potencial za revitalizacijo v objekte s storitvami, ki prinašajo širšo družbeno korist.</p>
POTREBA 9	<p>Dvig kakovosti storitev podpornega okolja, mreženje, digitalizacija procesov</p> <p>Na območju obstaja več institucij tako imenovanega podpornega okolja za različne deležnike; podjetnike, kmete, ranljive skupine, lokalni skupnosti. Za doseganje optimalne učinkovitosti je potrebno mreženje med posameznimi institucijami, izmenjava znanj in izkušenj, prenos know-howa, digitalizacija procesov.</p>
POTREBA 10	<p>Spodbujanje društveni dejavnosti na podeželju (programi, oprema prostorov, nabava rekvizitov za lastno produkcijo)</p> <p>Aktivno delovanje članov v lokalnih društvih predstavlja nepogrešljiv vidik pomena prostovoljstva za razvoj območja LAS. Društva se srečujejo s pomanjkanjem ustreznih prostorov in pomanjkanjem sredstev za izvedbo lastnih projektov, nabavo ustreznih opreme za izvedbo programov lastne produkcije. Društvena, ljubiteljska dejavnost, ki je na območju LAS Vipavska dolina dobro razvita, predstavlja pomemben generator dogajanj na območju, zato jo je potrebno spodbujati.</p>
POTREBA 11	<p>Ohranjanje dediščine, tradicije, ljudskega izročila in običajev, spodbujanje etnološkega raziskovanja</p>

	<p>Kulturna dediščina predstavlja pomembnega oblikovalca imidža določenega območja, zato je ohranjanje in obnavljanje tako materialne kot tudi nesnovne (ljudsko izročilo) dediščine nujna. Bogata in raznolika dediščina je eden največjih potencialov območja, predvsem za razvoj turistične ponudbe.</p>
POTREBA 12	<p>Varovanje biotske pestrosti in kulturne krajine, ozelenitev bivalnih središč</p> <p>Naravovarstvena dejavnost je razširila področje svojega delovanja z varstva naravnih vrednot, zavarovanih območij, ogroženih rastlinskih in živalskih vrst na celostno varstvo narave, ki s ciljem ohranjanja biotske pestrosti rastlinskih in živalskih obsega tudi varstvo habitatnih tipov, ekološko pomembnih območij in posebnih varstvenih območij ter krajine. Na območju LAS je precej posebnih območij narave (npr. Mokrišče Mlake, Trnovski gozd, Nanos), ki izstopajo po svoji rastlinski in živalski pestrosti. Poleg neposrednega zavarovanja narave je izjemnega pomena tudi posredno varovanje narave. Posredno varovanje okolja naj se odraža v zadovoljevanju vseh potreb območja LAS (v urejenosti komunalne infrastrukture (ločevanje odpadov, čistilne naprave, onesnaževanje zraka, trajnostna mobilnost, varčevanje z vodo, kontinuirano usposabljanje in osveščanje prebivalstva, uporaba trajnostnih materialov, ...).</p>
POTREBA 13	<p>Osveščanje o podnebnih spremembah in nujni po trajnostnem upravljanju virov (voda, elektrika)</p> <p>Posledice podnebnih sprememb so že vidne, pa vendar se jih po večini začnemo zavedati šele ob ekstremnih vremenskih pojavih (visoke temperature, suša, neurja s točo, poplave). Podnebne spremembe negativno vplivajo na okolje, na gospodarstvo in na zdravje ljudi, zato je osveščanje in boj proti podnebnim spremembam nujen.</p>
POTREBA 14	<p>Programi za mlade, inovativni pristopi reševanja problematike pomanjkanja stanovanj za mlade</p> <p>Mladi do 29. leta starosti predstavljajo pomembno ciljno skupino SLR. Zadovoljevanje potrebe po izvedbi njim prilagojenih programov in zagotavljanju urejenih stanovanjskih razmer na območju LAS ne bo le preprečevalo bega možganov, temveč bo imelo močan potencial za družbeni in ekonomski razvoj območja LAS; mladi se bodo aktivno vključevali v vse sfere družbenega življenja in delovanja. Samostojne bivanjske razmere tudi povečujejo naklonjenost k ustvarjanju lastnih družin.</p>

TEMATSKI SKLOP: LOKALNI PRODUKTI IN STORITVE

Tematski sklop obravnava potrebe s področja kmetijstva, turizma in podjetništva.

POTREBA 15	Spodbujanje naravi prijaznih oblik kmetovanja Trajnostni razvoj narekuje potrebo po ohranjanju okolja. Izboljšanje naravnih virov: tal, vode in zraka je mogoče le z omejeno uporabo kemičnih sredstev, uvajanjem kontrolirane integrirane, predvsem pa ekološke pridelave in priraje. Glede na število kmetij, ki so vključene v kontrolo in glede na tržno ponudbo ekoloških pridelkov in produktov, je potenciala na tem področju na območju LAS Vipavska dolina še veliko.
POTREBA 16	Spodbujanje partnerskih oblik kmetovanja in oblikovanja kratkih dobavnih verig med kmeti in različnimi odjemalci; lokalnimi gostinci, šolami, domovi za starejše, programska oživitev lokalnih tržnic v Ajdovščini in Vipavi, širitev delovanja zadruga Partnersko kmetovanje je način distribucije kmetijskih pridelkov, pri katerem med pridelovalcem in porabnikom ni posrednikov. Ta oblika vzajemnosti varuje malega kmeta, mu zagotavlja socialno varnost, potrošnik pa z njo pride do cenovno ugodne, lokalno pridelane, sezonske in sveže hrane. Oblike partnerskega kmetovanja so na območju LAS še v povojih, zato se kaže potreba po njihovem spodbujanju. Razširitev področja delovanja Zadruga Vipava oz. ustanovitev nove zadruga je potreba kmetov, ki jim kmetovanje in pridelava hrane pomeni način življenja, a nimajo dovolj časa, kompetenc in infrastrukture za lastno trženje. Članstvo v zadrugi lahko izboljša pogajalski položaj kmetov na trgu in jim omogoča večjo konkurenčnost.
POTREBA 17	Spodbujanje preciznega kmetovanja v luči varovanja okolja, zdravja ljudi in izboljšanja ekonomskega stanja kmetij Tehnologije preciznega kmetovanja imajo mnoge koristi: izboljšajo ekonomski položaj kmetije, saj je optimizirana učinkovitost proizvodnje. Vplivajo na izboljšanje stanja okolja zaradi manjših emisij v okolje, obenem na višjo kvaliteto pridelkov in posledično na zdravje ljudi. Določene kmetije na območju LAS že uporabljajo sisteme umetne inteligence za zniževanje uporabe fitofarmaceutskih sredstev v trajnih nasadih, pa tudi sisteme za optimalno namakanje.
POTREBA 18	Spodbujanje vzgoje starih sort sadja in grozdja in ostalih rastlinskih vrst (tudi v luči ohranjanja dediščine območja) Stare sorte, ki so odpornejše, predstavljajo pomembno dediščino območja, ki jo bi bilo potrebno popisati in spodbujati k ponovni vzgoji. Ta lahko predstavlja ne le pomembno kmetijsko dejavnost, temveč tudi potencial za inovativen turistični produkt.
POTREBA 19	Spodbujanje razvoja podjetništva (tudi socialnega) in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah

	<p>Podeželje skriva v sebi mnogo potencialov za ustvarjanje novih delovnih mest in inovativnih zaposlitev, tako na kmetijah kot tudi na ostalih gospodarstvih. Kaže se potreba po aktiviranju podjetniških potencialov in na ta način okrepiti ekonomsko moč prebivalstva in posredno tudi vplivati na ostajanje mladih in izobraženih prebivalcev na podeželju.</p>
POTREBA 20	<p>Spodbujanje trajnostnega turizma; mreženje ponudnikov – povezovanje ponudb v produkte, ustvarjanje novih inovativnih turističnih produktov, vzpostavljanje podporne turistične infrastrukture; prostori TIC, tematske poti, vzpostavitev spominskih sob, muzejev</p> <p>Priložnost za trajnostni razvoj območja LAS je v oblikovanju specifičnih turističnih programov, ki bodo vključevali posebnosti podeželja ter kmetijske pridelave in predelave tega območja.</p> <p>Predvsem zaradi znatnega vlaganja občin v promocijo znamke Vipavska dolina v preteklem programskem obdobju je območje doseglo precejšnjo prepoznavnost kot turistična destinacija, ki je vredna obiska. To je vplivalo tudi na porast novih nočitvenih kapacitet različnih kategorij. Med ponudniki se kaže potreba po mreženju, trg (turisti) pa pričakujejo tudi oblikovane turistične produkte in možnost njihovega nakupa. Trajnostni razvoj turizma zahteva tudi urejeno podporno infrastrukturo, med katero sodijo tudi dodatne nočitvene kapacitete, turistično informacijske točke, tematske poti, ...</p>
POTREBA 21	<p>Naložbe v skupne predelovalne prostore</p> <p>Urejeni skupni predelovalni prostori za predelavo kmetijskih produktov podeželja predstavljajo pomembno infrastrukturo, ki lahko pomembno vpliva na razvoj podjetniških dejavnosti na podeželju in povezovanje kmetov ter s tem večji samooskrbni potencial območja.</p>
POTREBA 22	<p>Izvedba promocijsko prodajnih aktivnosti in dogodkov</p> <p>Tovrstni dogodki predstavljajo pomembno priložnost za predstavitev lokalne ponudbe kmetijskih in ostalih pridelkov in izdelkov ter mreženje med ponudniki in potrošniki, po drugi strani pa predstavljajo pomembno spremljajočo ponudbo turistični ponudbi območja.</p>
POTREBA 23	<p>Razvoj sladkovodne akvakulture</p> <p>Na območju LAS Vipavska dolina je registriran en ribiški subjekt, ki razširja svojo dejavnost ribogojstva na pridelavo rib za prehrano ljudi. Območje LAS Vipavska dolina si je skupaj s sosednjimi območji od leta 2021 dalje prizadevalo, da bi se območje edinega »ribiškega« LASa v Severno Primorski (Goriški razvojni) regiji razširilo iz Posočja na celotno regijo in bilo v tem okviru deležno podpore pristopa CLLD v okviru Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo. Ker prizadevanja niso odobrila sadov in na podlagi usmeritve ministrstva za kmetijstvo predstavlja SLR potencial za uresničevanje potreb na tem področju. Sladkovodna akvakultura predstavlja pomembno novo dejavnost na območju, nov lokalni prehranski produkt in hkrati potencial za povezavo in mreženje z lokalnimi gostinci.</p>

<p>POTREBA 24</p>	<p>Zasaditve demonstracijskih nasadov novih (poskusnih) kmetijskih rastlin</p> <p>Na območju so že v letu 2015 pričeli z uvajanjem in poskusnim gojenjem novih kmetijskih kultur, neobičajnih za te kraje. V iskanju novih tržnih niš za domače kmetovalce ter vedno večji nujnosti prilagajanja podnebnim spremembam sta bila vzpostavljena dva poskusna nasada tujih enoletnic. Kljub ugodnim rezultatom vseh pridelkov, so se redke kmetije odločile za preusmeritev oz. dopolnitev svoje ponudbe. Predvsem pridelava lubenic in melon pridobiva v Vipavski dolini na veljavi.</p>
<p>POTREBA 25</p>	<p>Ohranjanje storitvenih obrti (npr. šiviljstvo) in spodbujanje rokodelskih obrti in spretnosti</p> <p>Tradicionalne lokalne obrtne dejavnosti (šiviljstvo, mizarstvo, kovinarstvo ...) predstavljajo pomemben element lokalne ekonomije. Zaradi ukinjanja formalnega izobraževanja na določenih področjih obstaja nevarnost izgubljanja določenih znanj in veščin, zato se kaže potreba po izvajanju ukrepov ohranitve teh znanj z namenom ohranjanja ponudbe lokalnih storitev in produktov.</p>
<p>POTREBA 26</p>	<p>Razvoj čebelarstva</p> <p>Čebelarstvo je pomembna kmetijska panoga, ki zaradi svojega poslanstva zasluži posebno pozornost. Čebele so ključne za obstoj človeštva, saj so ključni oprasaevalci za prehransko varnost in biotsko raznovrstnost. Potreba naslavlja tudi področje razvoja dopolnilne dejavnosti v čebelarstvu.</p>
<p>POTREBA 27</p>	<p>Inovativni pristopi reševanja problematike pomanjkanja kadrov (predstavitev poklicev, program senčenja na delovnem mestu, mentoriranje, vzpostavitev učnega gostinskega centra)</p> <p>Pomanjkanje kadra v gostinstvu negativno vpliva na ponudbo in imidž razvijajoče se turistične destinacije Vipavska dolina. Pomanjkanje kadrov v socialno varstvenih ustanovah slabi kakovost njihovih storitev. Potreba po kadrih je pereča in ji je potreba nameniti posebno pozornost.</p>
<p>POTREBA 28</p>	<p>Spodbujanje mreženja med raziskovalnimi institucijami in podjetji</p> <p>Veliko rešitev raziskovalnih institucij ne najde poti v gospodarstvo. Po drugi strani pa podjetja potrebujejo inovativne rešitve, ki jih sama niso sposobna razviti. Mreženje se kaže kot prvi nujen korak na tem področju.</p>

5. OPIS SLR, NJENIH CILJEV IN UKREPOV, VKLJUČNO Z DOLOČITVIJO MEJNIKOV IN CILJNIH VREDNOSTI KAZALNIKOV

5.1 Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Izhodiščna usmeritev SLR območja LAS Vipavska dolina je, da se **potenciali območja**, ki sledijo **izpostavljenim potrebam** v poglavju 4.2 in težijo k doseganju ciljev SN SKP in PEKP **razvijajo po konceptu pametnih vasi oz. skupnosti** in da prispevajo k okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, mreženju in enakopravnem vključevanju različnih partnerjev ter višji dodani vrednosti območja LAS preko inovativnih pristopov (inovativna rabo lokalnih virov, prenosi primerov dobrih praks).

Evropska komisija je leta 2017 v svojem dokumentu EU Action for Smart Villages opredelila pametne vasi kot podeželska območja in skupnosti, ki gradijo na svojih obstoječih prednostih, razvijajo pa tudi nove priložnosti, kjer se tradicionalna in nova omrežja krepijo prek digitalnih, telekomunikacijskih tehnologij, inovacij in boljše uporabe znanja. Digitalne tehnologije in inovacije lahko izboljšujejo kvaliteto življenja, javne storitve, izrabo virov, zmanjšujejo vpliv na okolje, podpirajo kratke verige in verige vrednosti v proizvodnji in pomagajo zagotavljati storitve na podeželju. Pametne vasi tvorijo predvsem ljudje, ki prevzamejo pobudo in mobilizirajo lokalne potenciale za reševanje izzivov na podeželju. Digitalne tehnologije so pomembno orodje, a ne edino za ohranjanje in razvoj podeželja v prihodnje. **Digitalizacija ni cilj sama po sebi, temveč je njen cilj izboljšati kakovost življenja ljudi. V središče ni postavljena tehnologija, temveč človek oz. skupnost.**¹

SLR LAS Vipavska dolina bo zasledovala dva cilja:

1. **CILJ 1:** s sredstvi Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) prispevala k **specifičnemu cilju SC8 Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027** za Slovenijo (SN SKP): »Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom«.

S sredstvi EKSRP bodo sofinancirani projekti prispevali k socialni vključenosti vseh prebivalcev na podeželju, dvigu kakovosti življenja, razvoju manjše infrastrukture na podeželju, razvoju okoljskih in podnebnih rešitev na podeželju, ohranjanju kmetijstva in spodbujanju naravi prijaznega kmetovanja.

2. **CILJ 2:** s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) prispevala k **specifičnemu cilju 9.2 Programa EKP (PEKP):** »Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja«.

S sredstvi ESRR bodo sofinancirani projekti prispevali k boljši kakovosti življenja lokalnega prebivalstva, k trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva, inovacijam, trajnostnem turizmu, varovanju naravne in kulturne dediščine, revitalizaciji javnih površin za skupno uporabo, preventivi in varovanju zdravja, medgeneracijskemu sodelovanju, krepitvi kompetenc, skrbi za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine ter socialni vključenosti.

¹ Vir: <https://skp.si/pametne-vasi-staticna-vsebina/definicija-pametnih-vasi>

SLR je bila pripravljena v skladu z drugimi relevantnimi obstoječimi strateškimi in programskimi dokumenti ter politikami, na katere se tudi vsebinsko navezuje:

- Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo (SN 2023–2027)²

SN 2023–2027 za Slovenijo sledi vsem trem splošnim ciljem evropske skupne kmetijske politike, tj. konkurenčnosti in odpornosti kmetijskega sektorja, varstvu okolja in podnebja ter skladnemu razvoju podeželja, s tem da podaja nabor intervencij za uresničevanje devetih specifičnih ciljev evropske skupne kmetijske politike in horizontalnega cilja za razširjanje znanja, inovacij in digitalizacije. SLR sledi vsem usmeritvam SN 2023-2027 na področju pristopa LEADER/CLLD, ki je usmerjen predvsem v spodbujanje zaposlovanja in podjetništva, k socialni vključenosti vseh prebivalcev in lokalnemu razvoju na podeželju, k dvigu kakovosti življenja in k okoljskim in podnebnimi rešitvam na podeželju.

- Strategija »od vil do vilic«³

SLR je usklajena z usmeritvami Strategije »od vil do vilic«, ki obravnava izzive trajnostnih prehranskih sistemov s povezavo zdravega planeta. Oblikovanje ugodnega prehranskega okolja, v katerem je lažje izbrati zdrave in trajnostne načine prehranjevanja, bo pozitivno vplivalo na zdravje in kakovost življenja potrošnikov ter zmanjšalo z zdravjem povezane stroške družbe. Vse pogostejši pojavi suš, poplav, gozdnih požarov in novih škodljivih organizmov nas nenehno opozarjajo, da je naš prehranski sistem ogrožen, zato mora postati bolj trajnosten in odporen.

- Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030⁴

SLR je usklajena s Strategijo za biotsko raznovrstnost do leta 2030, ki sledi ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti in ekosistemov, preprečevanja širjenja tujerodnih invazivnih vrst, boja proti podnebnim spremembam in spodbujanja ekološkega kmetijstva. Varstvo ter obnova biotske raznovrstnosti in dobro delujočih ekosistemov sta ključna za krepitev naše odpornosti ter preprečevanje nastanka in širjenja prihodnjih bolezni.

- Dolgoročna vizija za podeželska območja do leta 2040⁵

SLR je usklajena z Dolgoročno vizijo za podeželska območja do leta 2040, z njenimi izzivi in cilji, ki oblikujejo prihodnost podeželskih območij. To se kaže z opolnomočeno skupnostjo, boljšim dostopom do storitev, trajnostno proizvodnjo hrane, digitalno povezanostjo in mobilnostjo ter odpornostjo na podnebne spremembe. Številne naše tradicije, festivali in kultura so zakoreninjeni v podeželskih območjih.

- Listina EU o temeljnih človekovih pravicah⁶

SLR je usklajena z Listino EU o temeljnih človekovih pravicah, ki zasleduje načela raznolikosti kultur, enakopravnosti in enakosti žensk in moških na vseh področjih, strmi zlasti k upoštevanju pravic otrok in starejših ter vključenosti invalidov, socialne varnosti in socialne pomoči ter varstvu okolja.

- Strategija razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030)⁷

SLR je usklajena s cilji in strateškimi usmeritvami SRS 2030, katere osrednji cilj je zagotoviti kakovostno življenje za vse, ki ga je mogoče uresničiti z uravnoveženim, gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki upošteva omejitve ter ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in prihodnje rodove. Na ravni posameznika se kakovostno življenje kaže v dobrih

²<https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027>

³ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_sl?etrans=sl

⁴ https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_sl?etrans=sl

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0345&from=EN>

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:sl:PDF>

⁷ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf

priložnostih za delo, izobraževanju in ustvarjanju ter varnem in aktivnem življenju ob zdravem in čistem okolju. Izpostavlja tudi vključevanje v demokratično odločanje in soupravljanje družbe.

- Strategija slovenskega turizma 2022-2028⁸

SLR je usklajena s Strategijo slovenskega turizma 2022-2028, s ključnimi usmeritvami v izboljšanje kakovosti storitev in človeških virov ter naložb, v realizacijo obljub o zeleni in trajnostni ponudbi ne le v promocijskih akcijah, temveč tudi v praksi, v usmerjanje na zahtevnejše trge in produkte z višjo dodano vrednostjo ter večjo stopnjo butičnosti, ob tem pa tudi k upoštevanju nosilne zmogljivosti narave in turističnih območij, Usmerja se tudi k možnostim digitalne preobrazbe s ciljem večje učinkovitosti.

- Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) razvojne regije 2021-2027 (RRP 2021-2027)⁹

SLR je usklajena s strateškimi cilji in ukrepi RRP 2021-2027, ki so usmerjeni v dvig kakovosti življenja z uravnoteženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja; razvojnem dohitevanju evropskih regij; zmanjšanju regionalnih razvojnih razlik in uresničevanju razvojnih potencialov in izkoriščanju globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem.

Ukrepi SLR in izbira kazalnikov

SLR LAS Vipavska dolina se bo izvajal preko dveh ukrepov:

1. Dvig kakovosti bivanja in
2. Dvig dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam.

Ukrep 1	Kazalnik	Sklad	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/ 31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Dvig kakovosti bivanja	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP	EKSRP	0	5%
	R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	EKSRP	0	280
	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	10
	Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja	ESRR	0	15

⁸ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGTS/Dokumenti/DTUR/Nova-strategija-2022-2028/Strategija-slovenskega-turizma-2022-2028-dokument.pdf>

⁹ https://rra-rod.si/wp-content/uploads/2023/07/RRP_Severne-Primorske-Goriske-razvojne-regije.pdf

Ukrep 2	Kazalnik	Sklad	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/ 31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Dvig dodane vrednosti lokalnim produktom in storitvam	R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	EKSRP	0	1
	Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)	ESRR	0	10
	Število podprtih lokalnih turističnih prireditev/produktov/storitev/programov/modelov/publikacij	ESRR	0	10
	Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo	ESRR	0	50 m ²

Opis ukrepov

Digitalizacija se v izvajanje obeh ukrepov vključuje v kontekstu izvajanja koncepta pametnih vasi, njen cilj je izboljšati kakovost življenja ljudi. **Prav tako se ukrepanje na področju varovanja okolja vključuje v oba ukrepa.** To pomeni, da se bo v okviru obeh ukrepov podpiralo predvsem aktivnosti, ki bodo vključevale tudi tako imenovane aktivnosti posrednega varovanja okolja.

Znotraj posameznega ukrepa so za financiranje predvidene aktivnosti, **ki izhajajo iz potreb.**

V okviru UKREPA 1 DVIG KAKOVOSTI BIVANJA se bo podpiralo predvsem:

- aktivnosti vključevanja ranljivih skupin in projekte za specifične ranljive skupine, otroke in mlade, starejše in delovne migrante,
- aktivnosti medgeneracijskega sodelovanja, neformalnega prenosa znanj,
- izvajanje ukrepov aktivnega staranja, ukrepi zdravega in aktivnega življenja,
- aktivnosti za dvig kompetenc; usposabljanja/izobraževanja, delavnic, tematskih predavanj, demonstracijskih prikazov,
- projekte s področja trajnostne mobilnosti,
- aktivnosti spodbujanje energetske učinkovitosti,
- aktivacijo podeželskega prebivalstva,
- manjše naložbe v skupno dobro,
- revitalizacijo opuščenih podeželskih objektov za namene razvoja inovativnih storitev,
- aktivnosti za dvig kakovosti storitev podpornega okolja, mreženje,
- spodbujanje digitalizacije procesov,
- društvene dejavnosti na podeželju,
- projekte za ohranjanje dediščine, tradicije, ljudskega izročila in običajev,
- aktivnosti spodbujanja etnološkega raziskovanja,
- projekte za varovanje biotske pestrosti in kulturne krajine,
- ozelenitev bivalnih središč,

- aktivnosti osveščanja o podnebnih spremembah in nuji po trajnostnem upravljanju virov,
- pripravo in izvedbo programov za mlade,
- razvoj inovativnih pristopov reševanja problematike pomanjkanja stanovanj za mlade.

V okviru UKREPA 2 DVIG DODANE VREDNOSTI LOKALNIM PRODUKTOM IN STORITVAM se bo podpiralo predvsem:

- aktivnosti spodbujanja naravi prijaznih oblik kmetovanja,
- aktivnosti spodbujanja partnerskih oblik kmetovanja in oblikovanja kratkih dobavnih verig,
- programsko oživitev lokalnih tržnic v Ajdovščini in Vipavi,
- širitev delovanja zadruga,
- aktivnosti spodbujanja preciznega kmetovanja,
- aktivnosti ohranjanja in spodbujanja vzgoje starih sort sadja in grozdja in ostalih rastlinskih vrst,
- aktivnosti spodbujanja razvoja podjetništva (tudi socialnega) in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah,
- mreženje turističnih ponudnikov ponudnikov,
- ustvarjanje novih inovativnih turističnih zelenih produktov,
- vzpostavljanje osnovne in podporne turistične infrastrukture v luči trajnostnega razvoja turizma,
- manjše naložbe v skupne predelovalne prostore,
- promocijsko prodajne aktivnosti in dogodke,
- aktivnosti povezane z razvojem sladkovodne akvakulture,
- zasaditve demonstracijskih nasadov novih (poskusnih) kmetijskih rastlin,
- aktivnosti za ohranjanje storitvenih obrti in spodbujanje rokodelskih obrti in spretnosti,
- razvoj čebelarstva in dopolnilnih dejavnosti,
- inovativne pristope reševanja problematike pomanjkanja kadrov,
- aktivnosti spodbujanja mreženja med raziskovalnimi institucijami in podjetji.

5.2 Opis izvajanja projektov

Izvajali se bodo projekti z dodano vrednostjo za območje LAS Vipavska dolina. Spodbujalo se bo sodelovanje lokalnih deležnikov, nove in inovativne rešitve pri reševanju opredeljenih potreb.

Z izvajanjem projektov preko pristopa LEADER/CLLD bodo na območju LAS Vipavska dolina izboljšani:

- socialni kapital (vzpostavljene mreže za izmenjave in sodelovanja med ljudmi in organizacijami)
- upravljanje (izboljšanje procesov, kakovost delovanja, izogibanje in reševanje konfliktov)
- rezultati in učinki politik (vrednotenje izvedenih projektov na podlagi povezav in sinergij med projekti; zlasti kombinacijo med izboljšanjem znanj in fizičnih naložb, sinergijami med sektorji in gospodarskimi/okoljskimi/socialnimi cilji), inovacijami, zadovoljevanjem potreb, ki bi jih bilo težko zadovoljiti z izvajanjem splošnih politik, kolektivnimi projekti ali projekti s koristmi skupnosti, boljša trajnost, projekti podprti z animacijo ali krepitvijo zmogljivosti, ki se odzivajo na zapletene strategije (kot so podnebne spremembe, biotska raznovrstnost, digitalna preobrazba, strategija od vil do vilic).

Vsebinsko morajo projekti prispevati k SLR. Projekt se sofinancira s sredstvi tistega sklada, h kateremu vsebinsko boljše prispeva.

Postopek izbire bo zadostil določbam člena 31.2(b) Uredbe 2021/1060/EU, saj bo nediskriminatoren, pravila za izbor projektov bodo nepristranska. Nobena posamezna interesna skupina ne bo nadzorovala odločanja. O poteku izbirnega postopka projektov bo zagotovljena revizijska sled tako, da bo mogoče kadarkoli ugotoviti celoten potek postopka.

Pri postopkih izbora projektov v okviru SLR se smiselno upošteva določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

LAS Vipavska dolina bo cilje SLR lahko uresničevala s:

- projekti, izbranimi na podlagi javnih pozivov za izbor projektov,
- projekti, katerih upravičenec je LAS (projekti LAS),
- projekti sodelovanja LAS, z drugimi LAS oz. ustreznimi subjekti.

LAS Vipavska dolina bo cilje SLR prednostno uresničevala z naslednjima vrstama projektov:

- t.i. mehki projekti (ne vključujejo naložbe) in
- kombinirani projekti (vključujejo tako naložbo kot tudi mehke vsebine).

S sredstvi sklada ESRR in sklada EKSRP, ki so LAS Vipavska dolina dodeljena, se bodo sofinancirali projekti za uresničevanje ciljev SLR, ki bodo s strani upravnega odbora LAS izbrani na podlagi vlog, ki bodo kandidirale na javnih pozivih LAS Vipavska dolina in projekti LAS Vipavska dolina ter projekti sodelovanja, ki jih bo neposredno potrdil upravni odbor LAS.

Projekti izbrani preko javnih pozivov

Na podlagi javnih pozivov za izbor projektov za uresničevanje ciljev SLR se izbira standardne in manjše projekte, ki se razlikujejo v okvirnih vrednostih upravičenih stroškov projektov.

Javne pozive se objavlja za vsak sklad (ESRR in EKSRP) posebej, prav tako se posebej objavlja javne pozive za izbor standardnih in manjših projektov. Upravni odbor LAS odloči, kolikšen del sredstev iz vsakega sklada posebej za vsak ukrep posebej bo razpisan za izbor projektov. Javni poziv se objavi na spletni strani LAS Vipavska dolina in na spletni strani vodilnega partnerja LAS ter na spletnih straneh občin Ajdovščina in Vipava, kjer se objavi obvestilo o objavi javnega poziva skupaj s spletno povezavo do objavljenega javnega poziva. Informacija o objavi javnega poziva se lahko objavi tudi v tiskanih in elektronskih lokalnih medijih ter v ciljno usmerjenih elektronskih novicah. Člane LAS se o objavi javnega poziva obvesti tudi po elektronski pošti. Člana LAS, ki izrecno zaprosi, se o objavi poziva obvesti po navadni pošti.

Upravni odbor LAS obravnava in potrdi čistopis vsakega javnega poziva ter določi datum objave. Javni poziv mora biti objavljen najmanj trideset (30) dni pred postopkom za izbor projektov. V roku štirinajstih (14) dni po objavi javnega poziva pripravi vodilni partner LAS informativno delavnico o objavljenem javnem pozivu. V obdobju od objave javnega poziva do pet (5) delovnih dni pred rokom za oddajo vlog nudi vodilni partner LAS potencialnim prijaviteljem svetovalno podporo pri pripravi vloge na način, da osebno, po telefonu ali v elektronski obliki odgovarja na njihova vprašanja v zvezi s pripravo prijavnice in ostalih prilog. Vodilni partner LAS nudi potencialnim prijaviteljem, ki želijo predlagati projekte za sofinanciranje, dodatne informacije in svetovanje ali je predlagan projekt po vsebini primeren za sofinanciranje s sredstvi zadevnega poziva. Obdobje od zaključka javnega poziva do izbora projektov na ravni LAS ne sme biti daljše od devetdeset (90) dni, razen v primeru posebnih okoliščin, o katerih odloča upravni odbor LAS in o tem seznanjeni prijavitelje na javni poziv.

O izboru projektov, ki jih potem LAS pošlje v dokončno odobritev na ARSKTRP oziroma na MKRR, odloča upravni odbor LAS na podlagi Poročila Ocenjevalne komisije. Ocenjevalno komisijo sestavljata dve (2) komisiji: Strokovna komisija pri vodilnem partnerju in Komisija za ocenjevanje vlog. Ocenjevalna komisija opravlja svoje naloge skladno z opredelitvami v Aneksu št. 2 k Pogodbi o ustanovitvi LAS in Pravilniku o delu Ocenjevalne komisije, ki ga sprejme Upravni odbor LAS.

Vodilni partner zagotovi transparentnost postopkov izbora projektov preko javnih pozivov, vsi vpleteni v postopek pa morajo upoštevati preprečitev navzkrižja interesov in se v takem primeru izločiti iz postopka oziroma ocenjevanja, če je na kakršenkoli način povezan s prijaviteljem projekta. Pri postopkih izbora projektov v okviru SLR se smiselno upošteva določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

Pri določitvi meril za izbor projektov se upošteva prispevek k:

- doseganju cilja in namena intervencije LEADER (SC 8) in ukrepa CLLD (SC 9.2),
- doseganju ciljev SLR,
- okoljski trajnosti,
- socialni vzdržnosti,
- enakopravni vključenosti različnih partnerjev,
- inovativnosti,
- vplivu oziroma dodani vrednosti na območje LAS ter
- družbeni spremembi ter k dvigu družbene ozaveščenosti (za sklad ESRR),
- digitalizaciji.

Podpiralo se bo predvsem projekte, ki med vsebinami oz. aktivnostmi za doseganje kazalnikov dveh ukrepov SLR, vključujejo tudi take, ki imajo neposreden vpliv na ohranjanje in varovanje okolja in/ali dediščine.

Sosledje postopkov za izbor projektov (oz. upravičencev) izbranih na podlagi javnih pozivov

Na ravni LAS	<p>Prvi korak: Preveritev pravočasnosti, popolnosti prejetih vlog, ustreznosti predlaganih projektov in izpolnjevanja obveznih pogojev oz. izločitvenih meril (tri stopnje preverjanja s strani Strokovne komisije pri vodilnem partnerju).</p> <p>Drugi korak: Ocenjevanje vlog na podlagi specifičnih meril s strani Komisije za ocenjevanje vlog.</p> <p>Tretji korak: Odločanje Upravnega odbora LAS o izboru projektov za sofinanciranje.</p>
Na ravni ARSKTRP oziroma MGRT	<p>Četrti korak: Odločanje Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) o dejanski dodelitvi sredstev sklada EKSRP projektom, ki jih LAS posreduje na ARSKTRP oziroma odločanje Ministrstva za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR) o dejanski dodelitvi sredstev sklada ESRR projektom, ki jih LAS posreduje na MKRR.</p>

Prvi korak: Preveritev pravočasnosti, popolnosti prejetih vlog, ustreznosti predlaganih projektov in izpolnjevanja obveznih pogojev oziroma izločitvenih meril (3 stopnje preverjanja s strani Strokovne komisije pri vodilnem partnerju):

(1) Strokovna komisija pri vodilnem partnerju opravlja tri stopnje preverjanja. O vseh postopkih se vodi dokumentacija, ki zagotavlja transparentnost in sledljivost.

(2) Strokovna komisija pri vodilnem partnerju najprej pregleda prejete vloge, jih označi z zaporedno številko glede na datum in čas prispetja, preveri njihovo pravočasnost, administrativno popolnost in preveri, če zadostujejo obveznim pogojem oziroma izločitvenim merilom.

(3) Nepravočasno prispele ali nepravilno označene ovojnice se evidentira in se jih nato s spremnim dopisom neodprte vrne prijavitelju. Dokazila, da so bile prijave nepravočasne oziroma nepravilno označene, so sestavni del uradne dokumentacije javnega poziva (JP).

Drugi korak: Ocenjevanje vlog na podlagi specifičnih meril s strani Komisije za ocenjevanje vlog:

(1) Vloge, ki so prešle tri stopnje preverjanja s strani Strokovne komisije pri vodilnem partnerju, s točkami oceni Komisija za ocenjevanje vlog, ki jo imenuje upravni odbor LAS. Člani Komisije za ocenjevanje vlog ločeno ocenijo vsako vlogo posebej v skladu s specifičnimi merili za izbiro projektov. Specifična merila so navedena za vsak sklad posebej, za vsak ukrep posebej, kot tudi posebej za standardne in manjše projekte.

(2) Specifična merila za ocenjevanje vlog so točkovana. Maksimalno število točk, ki jih lahko prejme posamezen projekt znaša 100. Minimalni prag točk, ki ga mora posamezen projekt doseči za sofinanciranje, določi Upravni odbor LAS za vsak javni poziv posebej.

(3) Med vlogami, ki presežejo vstopni prag točk, ki je določen v javnem pozivu, Komisija za ocenjevanje vlog predlaga Upravnemu odboru LAS v odločanje o sofinanciranju tiste vloge, ki dosežejo višje število točk, do porabe sredstev za posamezni javni poziv. Komisija za ocenjevanja vlog pripravi seznam projektov po vrstnem redu glede na doseženo število točk.

Tretji korak: Odločanje Upravnega odbora LAS o izboru projektov za sofinanciranje:

(1) Upravni odbor LAS obravnava Poročilo Ocenjevalne komisije o vseh prejetih vlogah na javni poziv in izpeljanih postopkih, ki mora biti pripravljeno na način, da vključuje revizijsko sled. Upravnemu odboru so posamične vloge predstavljene na način, da so poleg povzetka projekta v tabeli navedene skupne ocene po posameznem specifičnem merilu.

(2) V postopku obravnave lahko Upravni odbor LAS zahteva dodatna pojasnila in vpogled v posamične vloge. V primeru utemeljenega suma na nepravilnosti izpeljanih postopkov od odpiranja vlog naprej, upravni odbor s sklepom odloči za revizijo postopkov.

Glasovanje Upravnega odbora LAS o izboru projektov za sofinanciranje; Upravni odbor LAS z glasovanjem odloča o vsakem projektu s seznama predlaganih projektov za sofinanciranje s strani Komisije za ocenjevanje vlog posebej in nato s sklepom obvesti prijavitelje glede odločitve o izbiri oz. ne-izbiri za sofinanciranje. Pozitivni sklep upravnega odbora o izbiri projekta za sofinanciranje je informativnega značaja in še ne pomeni dejanske dodelitve sredstev.

Projekt je izbran in potrjen s strani organov LAS na podlagi nediskriminatornega in preglednega izbirnega postopka in meril, ki preprečujejo navzkrižja interesov ter zagotavljajo, da noben od treh sektorjev, kot jih določa odobrena SLR, ne nadzoruje odločitev o izbiri projekta. Pri tem se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja integriteto in preprečevanje korupcije.

Četrti korak: Odločanje Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) o dejanski dodelitvi sredstev projektov, ki jih LAS posreduje na ARSKTRP oziroma odločanje MKRR o dejanski dodelitvi sredstev sklada ESRR projektom, ki jih LAS posreduje na MKRR. Po potrditvi projektov za sofinanciranje s strani Upravnega odbora LAS in ko so končani tudi morebitni pritožbeni postopki, vodilni partner LAS v najkrajšem možnem času predloži projekt v potrditev na ARSKTRP oziroma na MKRR, ki sta pristojna organa za končno odobritev projektov, ki so kandidirale na javnem pozivu LAS za sredstva sklada EKSRP oziroma sklada ESRR.

ARSKTRP oziroma MKRR odločita o odobritvi oziroma zavrnitvi projekta, obvestilo o odločitvi pa se posreduje vodilnemu partnerju LAS oziroma vlagatelju. ARSKTRP odloči v skladu z zakonom, ki ureja kmetijstvo in izda odločbo o potrditvi oziroma zavrnitvi projekta, ki je predlagana za sofinanciranje s sredstvi EKSRP. Če je upravičencu odobren projekt za

sofinanciranje s sredstvi sklada ESRR, sklene upravičenec pogodbo o sofinanciranju z MKRR, v skladu s predpisi kohezijske politike.

Po dokončni odobritvi projekta s strani nacionalnih organov sklene LAS (vodilni partner) z upravičenci pogodbo, v kateri so med drugim opredeljeni roki za pripravo poročil ter zahtevkov in druge oblike medsebojnega sodelovanja tekom izvajanja projektov.

Podrobnejša merila, postopki, ocenjevanje in izbor projektov so podrobneje opisani v internih dokumentih LAS Vipavska dolina in so objavljeni na spletni strani LAS.

Projekti, katerih upravičenec je LAS

LAS Vipavska dolina (v njegovem imenu vodilni partner LAS) lahko sam ali v sodelovanju s partnerji (člani LAS) pripravi projekte, ki imajo širšo družbeno korist za območje LAS. »Projekt LAS« neposredno obravnava upravni odbor LAS, brez javnega poziva za izbor projektov.

Vodilni partner LAS pripravi predlog projekta LAS na osnovi identificiranih potreb in priložnosti na območju LAS ali na osnovi predlogov drugih članov LAS. Predlog projekta mora biti skladen s cilji »lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost - CLLD«, v okviru zadevnega operativnega programa (SN SKP ali PEKP) in pravili črpanja sredstev skladov ESRR ali EKSRP.

Podrobnejša merila, postopki, ocenjevanje in izbor projektov so podrobneje opisani v internih dokumentih LAS Vipavska dolina in so objavljeni na spletni strani LAS.

Projekti sodelovanja LAS

Projekti sodelovanja LAS so projekti, v katerih LAS Vipavska dolina sodeluje z drugimi partnerji: LAS v Republiki Sloveniji ali s skupino lokalno javno-zasebnih partnerjev z drugih območij EU ali tretjih držav z namenom uresničevanja ciljev SLR, povezovanja in izmenjave znanj, praks in izkušenj.

LAS Vipavska dolina (v njegovem imenu vodilni partner LAS) lahko sam ali v sodelovanju s partnerji (člani LAS) pripravi projekte sodelovanja LAS, ki imajo širšo družbeno korist za območje LAS. LAS Vipavska dolina bo izvajal projekte sodelovanja znotraj Republike Slovenije, s tujimi LAS ali partnerji iz držav članic Evropske unije, ki bodo sofinancirani s sredstvi sklada EKSRP.

Podprta vsebina projektov sodelovanja bo:

- spodbujanje in promocija samooskrbe, pridelava lokalne hrane s poudarkom na trajnostnih praksah kmetovanja, vzpostavljanje kratkih dobavnih verig in znamčenje lokalnih proizvodov in storitev pod okriljem kolektivnih tržnih znamk ter rokodelstvo
- krepitev regijskih znamk in prenos dobrih praks med posameznimi območji in koncepti
- znamka Vipavska dolina

Projekt sodelovanja LAS neposredno obravnava upravni odbor LAS, brez javnega poziva za izbor projektov. Podrobnejša merila, postopki, ocenjevanje in izbor projektov so podrobneje opisani v internih dokumentih LAS Vipavska dolina in so objavljeni na spletni strani LAS.

Preprečevanje konflikta interesov

LAS mora skrbeti, da se ob izvajanju vseh nalog vseskozi preprečuje navzkrižje interesov. Vsi člani LAS so s tem seznanjeni, saj gre za izhodiščno delovanje, ki je opredeljeno tudi v pravnih podlagah LAS. Tekom vseh postopkov vezanih na izbor projektov za uresničevanje ciljev SLR

je potrebno zagotavljati preprečevanje konfliktov interesov. Iz postopkov, v katere je vključen, se je dolžan izločiti vsak, ki je kakorkoli povezan s prijaviteljem projekta oziroma s partnerjem v projektu (npr.: sorodstvene vezi, prijavitelj projekta, partner projekta, članstvo v društvu, organizaciji ali delovno razmerje, ...) ali kadar bi iz drugih razlogov lahko nastalo navzkrižje interesov. To velja tako za predstavnike vodilnega partnerja, ki pregledujejo vloge v prvi fazi, kot tudi za zunanje člane ocenjevalne komisije, ki vloge ocenjujejo s točkami. Člani ocenjevalne komisije, ki bodo izbrani na podlagi poziva, bodo podpisali tudi izjavo, da se bodo izločili iz ocenjevanja vloge, v kolikor bi lahko prišlo do navzkrižja interesov. Ravno tako se je dolžan iz glasovanja o izboru določenega projekta izločiti član upravnega odbora, kadar je zasebno ali poslovno kakorkoli povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v zadevnem projektu ali kadar bi iz drugih razlogov lahko nastalo navzkrižje interesov. Pred izvedbo točke dnevnega reda seje upravnega odbora, v okviru katere se bo odločalo o izboru projektov, se bo poudarilo obvezo po samoizločitvi iz glasovanja, ko je član upravnega odbora kakorkoli povezan s prijaviteljem in/ali partnerjem v posameznem projektu.

Sofinanciranje naložb oz. investicij

Podpirajo se lahko manjše investicije, in sicer kot del projekta, s poudarkom na širšem pomenu za območje LAS ter dodani vrednosti za projekt, območje in prebivalce območja LAS.

Projekt, ki je upravičen do sofinanciranja v okviru drugih intervencij SN SKP, se lahko podpira preko intervencije LEADER (sredstva EKSRP) izključno, če izkazuje visoko dodano vrednost za razvoj območja LAS ob tem, da zagotavlja dostop javnosti do rezultatov projekta, širši interes in inovativne značilnosti projekta. Pogoji za kandidaturo za sredstva so podrobno opredeljeni v internih dokumentih.

Naložbe v infrastrukturo kot so javna cestna, komunalna in vodovodna infrastruktura, ki izhajajo iz zakona, ki ureja lokalno samoupravo ter druge aktivnosti, ki sodijo med osnovne naloge, ki so jih v skladu z zakonom o lokalni samoupravi dolžne zagotavljati in financirati občine, niso upravičene do sofinanciranja.

6. OPIS POSTOPKA VKLJUČITVE SKUPNOSTI V PRIPRAVO SLR

Strategija je bila pripravljena v skladu s pristopom od spodaj navzgor, saj so bili v njeno izdelavo vključeni vsi relevantni subjekti na območju. Izdelava strategije sodi v okvir priprav na izvajanje pristopa LEADER/ CLLD v novem programskem obdobju na območju LAS.

V letu 2015 je bil vzpostavljen LAS Vipavska dolina z obsegom dveh občin Ajdovščine in Vipave, ki nadaljuje z delom tudi v programskem obdobju 2021-2027. V programskem obdobju 2007 – 2013 je na območju LAS deloval LAS Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa, ki je bil vzpostavljen leta 2008.

Upravni odbor LAS Vipavska dolina je na svoji 44. seji dne 20. 12. 2022 pooblastil Regijsko razvojno agencijo ROD Ajdovščina, da skladno z vsemi zahtevanimi pravnimi podlagami in navodili v zahtevanih rokih izvede vse potrebne aktivnosti za delovanje LAS Vipavska dolina v programskem obdobju do 2027, kar vključuje tudi pripravo vseh pravnih podlag, vzpostavitev organov in izdelavo strategije lokalnega razvoja do leta 2027. LAS Vipavska dolina je dne 3. 2. 2023 objavil in povabil obstoječe partnerje k obnovitvi članstva in nove člane k vključitvi v partnerstvo. Javni poziv je bil objavljen na spletni strani LAS Vipavska dolina, na spletni strani Regijske razvojne agencije ROD Ajdovščina, posredovan po elektronskih naslovih in poštinih naslovih obstoječim članom LAS Vipavska dolina in elektronsko potencialnim novim članom (javnim in zasebnim zavodom, krajevnim skupnostim, društvom, kmetovalcem...), ki še niso vključeni v partnerstvo. Vabilo za vključitev in sodelovanje pri pripravi SLR je bilo objavljeno tudi v lokalnem časopisu Latnik, 23. 2. 2023, ki ga prejmejo brezplačno na dom vsa gospodinjstva v Občini Ajdovščina ter v februarški izdaji lokalne revije Vipavski glas, ki ga prejmejo brezplačno na dom vsa gospodinjstva v Občini Vipava. Obvestilo o vzpostavljenem partnerstvu je bilo objavljeno tudi v okviru novic info.ROD, ki jih mesečno objavlja vodilni partner LAS na spletnem portalu Lokalne Ajdovščina.

Izpostavljeno je bilo, da je povabilo v partnerstvo odprto skozi celotno programsko obdobje do 2027, prvi rok za vstop v članstvo LAS Vipavska dolina pa je bil 14. 2. 2023. Vsi, ki so s pristopno izjavo obnovili svoje članstvo in novi člani partnerstva LAS Vipavska dolina, so se nato zbrali na skupščini 24. februarja 2023 z namenom potrditve Aneksa št. 2 k Pogodbi o ustanovitvi lokalnega partnerstva Lokalna akcijska skupina Vipavska dolina in ostalih potrebnih pravnih podlag za delovanje LAS. Izbrali so tudi vodilnega partnerja LAS – upravjalca LAS za programsko obdobje do 2027.

Ob podpisu partnerske pogodbe za novo programsko obdobje, na Skupščini LAS Vipavska dolina, 24. februarja 2023, je LAS Vipavska dolina imela 67 članov. LAS Vipavska dolina je organiziran kot pogodbeno partnerstvo treh sektorjev, trenutno sestavljen iz 26 članov predstavnikov javnega sektorja, iz 25 predstavnikov ekonomskega in 17 predstavnikov zasebnega sektorja, pri čemer noben sektor ne nadzoruje odločanja.

Organ odločanja v partnerstvu LAS Vipavska dolina je upravni odbor, ki je sestavljen iz devetih članov: trije predstavniki ekonomskega sektorja, ki jih predlagajo in izvolijo člani LAS iz ekonomskega sektorja; trije predstavniki zasebnega sektorja, ki jih predlagajo in izvolijo člani LAS iz zasebnega sektorja, trije predstavniki javnega sektorja, med katerimi sta dva imenovana s strani občin, enega pa predlagajo in izvolijo člani LAS iz javnega sektorja.

V upravnem odboru ne prevladuje nobena interesna skupina, po spolni strukturi je šest moških in tri ženske, po starostni strukturi pa en predstavnik v kategoriji »mladi«, en pa v kategoriji »starejši«

Tekom priprave SLR je bilo na območju izvedenih pet skupinskih delavnic, katerih so se udeležili predvsem deležniki iz vrst:

1. kmetov (12. 4. 2023, 17 udeležencev),
2. mladinskih organizacij (31.5.2023, 9 udeležencev),
3. krajevnih skupnosti z območja občin Ajdovščina in Vipava (1. 6. 2023, 8 udeležencev),
4. institucij podpornega okolja iz javnih in gospodarskih organizacij ter predstavniki zasebnega sektorja in civilne družbe (1. 6. 2023 in 9. 6. 2023, 26 udeležencev).

Udeleženci (skupaj 60) na delavnicah so skupaj na podlagi razvojnih potencialov območja (SWOT analiza) izpostavili potrebe in področja ukrepanja (dve široki področji) za doseganje ciljev SLR.

V času izdelave strategije se je na terenu dodatno preverjalo in po pristopu od spodaj navzgor dopolnjevalo razvojne priložnosti in vsebinska področja ukrepanja. Na podlagi tega so potekala še številna srečanja in individualni intervjuji z različnimi deležniki:

- predstavniki javnih zavodov: Zavod za turizem TRG Vipava, Goriška lokalna energetska agencija, Nova Gorica (GOLEA), Lavričeva knjižnica Ajdovščina, CIRIUS Vipava, Ljudska univerza Ajdovščina ...
- predstavniki ekonomskega sektorja: Območna obrtno-podjetniška zbornica Ajdovščina (dvakrat), Kmetija pri Rebkovih Lokavec, Kmetija Kosovel Črniče, Arkade turizem Črniče, Kmetija Čehovin Brje, Ekološka kmetija Ipavec Šmarje, Ekološka kmetija Vidmar Sinji Vrh,
- predstavniki lokalnih skupnosti: Občina Ajdovščina, Občina Vipava,
- predstavniki NVOjev: Društvo za oživljanje Lokavškega izročila "DOLI", Šent - slovensko združenje za duševno zdravje, Zavod BETA - Inštitut za razvoj družbe, Mladinski svet Ajdovščina, Inštitut za mladinsko politiko, Mladinski center Hiša Mladih, Zavod za razvoj športa, kulture, podeželja in turizma Vipavski Križ, Kulturno-turistično-športno društvo Zdravljica Lozice, Zavod za promocijo vina, kulinarike, kulture, turizma in športa Slap-Vipava, Ribiška družina Ajdovščina, Modelarsko društvo Ventus, MOST Univerza za tretje življenjsko obdobje Ajdovščina ...

Na delavnicah je bila posebej izpostavljena tudi predstavitev sedmih načel pristopa LEADER/CLLD. Predstavljena je bila tudi možnost sofinanciranja projektov iz dveh skladov: Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Evropskega sklada za regionalni razvoj. Podane so bile osnovne informacije o deležu nepovratnih sredstev ter zneskih sofinanciranja in že izvedenih aktivnostih za pripravo SLR. Prisotni na delavnicah in individualnih srečanj so v okviru zastavljenih ciljev izpostavili njihove razvojne potrebe, izzive, priložnosti za izboljšave in projektne ideje, tako na področju naložb kot tudi mehkih aktivnosti. Tematike delavnic in individualnih srečanj so vključevale tudi: pomen mreženja in partnerskih projektov, identifikacijo ciljnih skupin in koristnikov rezultatov idejnih projektov, diskusijo o delitvi javnih pozivov za manjše in standardne projekte, diskusije o pomembnosti vloge Občin Ajdovščine in Vipave v izvajanju pristopa LEADER/CLLD. Na srečanju z mladinskimi organizacijami, ki delujejo na območju LAS, so bile predstavljene potrebe ter izzivih in inovativni predlogih mladih za soočanje z njimi.

S pristopom metode svetovne kavarne v modeliranem skupinskem delu z namenom priprave SWOT analize smo se orientirali na vsakega posameznika, društvo in interesno skupino, ki ima svoje poglede na nadaljnji razvoj območja. Uporabljene so bile prednosti, ki se lahko izkoristijo s priložnostnimi, pregledali pa smo tudi slabosti in s tem povezane nevarnosti, tako je nastala SWOT analiza za območje LAS Vipavska dolina. Vse skupne delavnice in individualna srečanja so izvedli zaposleni na RRA ROD Ajdovščina - strokovni sodelavci pri vodilnem partnerju LAS.

Struktura udeležencev je bila reprezentativna, tako glede na spol (moški in ženske) glede na starost (mladi in starejši) ter glede na sektor (javni, ekonomski, zasebni).

7. OPIS SISTEMA UPRAVLJANJA LAS, VKLJUČNO Z UPRAVLJANJEM, SPREMLJANJEM IN VREDNOTENJEM, KI DOKAZUJEJO ZMOGLJIVOST LAS ZA IZVAJANJE SLR

7.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovskih zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj

V skladu z Uredbo o delovanju lokalnih akcijskih skupin in potrditvi strategij lokalnega razvoja za programsko obdobje do leta 2027 morajo člani LAS med seboj izbrati vodilnega partnerja.

Vodilni partner, ki zastopa LAS Vipavska dolina, opravlja tudi vse druge naloge, ki izhajajo iz Pogodbe o izvajanju nalog vodilnega partnerja partnerstva LAS Vipavska dolina in Pogodbe o ustanovitvi lokalnega partnerstva lokalna akcijska skupina Vipavska dolina.

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina je bila izbrana za vodilnega partnerja LAS Vipavska dolina v programskem obdobju 2014-2020 skladno s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva Lokalne akcijske skupine Vipavska dolina z dne 22. 12.2015 in Aneksom št. 1 k Pogodbi o ustanovitvi lokalnega partnerstva Lokalne akcijske skupine Vipavska dolina z dne 30. 5. 2018, za vodilnega partnerja LAS Vipavska dolina v programskem obdobju 2021-2027 pa skladno z Aneksom št. 2 k Pogodbi o ustanovitvi lokalnega partnerstva Lokalne akcijske skupine Vipavska dolina z dne 24. 2. 2023.

Na izredni 11. seji Skupščine je bila 8. točka dnevnega reda namenjena izboru vodilnega partnerja. V osnutku Aneksa št. 2, ki so ga člani LAS dobili kot gradivo na sejo, so bile opisane naloge in zahteve, ki jih mora izpolnjevati vodilni partner. Na seji so bile predstavljene naloge, ki jih mora izpolnjevati vodilni partner, skladno z opredelitvijo v 21. členu Pogodbe o ustanovitvi lokalnega partnerstva Lokalna akcijska skupina Vipavska dolina (čistopis z dne 24. 2. 2023). Podan je bil en predlog in sicer, da naloge vodilnega partnerja še naprej izvaja Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina. Pobudnik je svoj predlog utemeljil z ugotovitvijo, da je Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina že v programskem obdobju 2007-2013 in 2014-2020 zelo dobro opravljala naloge upravljalca Lokalne akcijske skupine Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa ter Lokalne akcijske skupine Vipavska dolina. Prisotni člani na izredni 11. seji skupščine LAS so glasovali z dvigom rok in soglasno izglasovali, da se za vodilnega partnerja LAS Vipavska dolina do zaključka programskega obdobja 2021–2027 izbere in potrdi Regijsko razvojno agencijo ROD Ajdovščina. Vseh 67 članov LAS Vipavska dolina je podpisalo Aneks št. 2, potrdili so tudi predlog Pogodbe o izvajanju nalog vodilnega partnerja partnerstva LAS Vipavska dolina, ki sta jo na podlagi sklepa skupščine podpisala predsednik LAS in direktorica vodilnega partnerja dne 24. 2. 2023. Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina tako nadaljuje z upravljanjem LAS oziroma z izvajanjem nalog vodilnega partnerja LAS Vipavska dolina tudi v tekočem programskem obdobju 2021 – 2027.

Vodilni partner za partnerstvo LAS Vipavska dolina opravlja vse administrativno-strokovne naloge in naloge finančnega organa, zlasti naslednje:

- organizira delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina in skrbi za dokumentacijo partnerstva LAS Vipavska dolina,
- nudi organom partnerstva LAS Vipavska dolina prostorsko, logistično, administrativno in tehnično podporo, ki jo ti potrebujejo za svoje delovanje,
- informira člane partnerstva LAS Vipavska dolina o svojem delu,
- izvaja informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov z območja LAS in jih spodbuja k aktivnemu sodelovanju pri zasledovanju ciljev SLR,
- skrbi za krepitev lokalnih akterjev za razvoj in izvajanje projektov, potencialnih za sofinanciranje s sredstvi pristopa LEADER/CLLD v okviru SLR, vključno z izvajanjem strokovnega svetovanja pri pripravi, upravljanju in vodenju projektov,

- pripravlja predloge pravnih podlag in predpisov za učinkovito delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina,
- upoštevajoč akte LAS in druge predpise pripravi javne pozive za sofinanciranje projektov s sredstvi pristopa LEADER/CLLD in razpisno dokumentacijo in poskrbi za ustrezno objavo na spletni strani LAS,
- pregleduje prejete vloge na javni poziv v okviru nalog »Strokovne tehnične komisije pri vodilnem partnerju«, ki sestavlja Ocenjevalno komisijo,
- predloži s strani Upravnega odbora izbrane projekte v potrditev ustreznemu organu na nacionalnem nivoju,
- informira izvajalce projektov o njihovih pravicah in obveznostih,
- nacionalnemu organu posreduje vloge in zahtevke za izplačila po predhodni prvostopenjski kontroli, ki vključuje tudi pregled upoštevanja pravil označevanja,
- zagotavlja vse potrebne informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja SLR,
- opravlja nadzor nad izvedbo projektov in financiranjem,
- nadzoruje izvajanje SLR in sodeluje pri pripravi SLR in jo promovira,
- pripravi letno poročilo o delu in finančno poročilo partnerstva LAS Vipavska dolina in ju da v sprejem Upravnemu in Nadzornemu odboru,
- zagotavlja sprejem pošte za partnerstvo LAS Vipavska dolina in zagotavlja varen elektronski predal za prejem elektronske pošte za partnerstvo LAS Vipavska dolina in kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vlog in zahtevkov,
- zagotavlja preglednost izvajanja svojih nalog za partnerstvo LAS Vipavska dolina ter sledljivost in nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev,
- zagotavlja javnost delovanja partnerstva LAS Vipavska dolina,
- se udeležuje vseh potrebnih usposabljanj in izobraževanj z namenom pridobitve dodatnih znanj za čimbolj učinkovito delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina,
- opravlja druge naloge, določene v drugih splošnih aktih LAS ali v nacionalnih predpisih,
- omogoča upravnemu odboru LAS in nadzornemu odboru LAS dostop do vseh listin in podatkov v zvezi z delovanjem partnerstva LAS Vipavska dolina, ki jih ta potrebuje za opravljanje svojega dela.
- sodeluje z državnimi organi, revizijskimi in nadzornimi organi v skladu s predpisi,
- na podlagi izrecnega pooblastila s strani predsednika LAS podpisuje dokumente oz. listine v imenu LAS namesto predsednika LAS,
- skrbi za ustrezno hrambo in arhiviranje vse dokumentacije vezane na delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina skladno z veljavnimi predpisi,
- ima urejen dostop do ustreznega informacijskega sistema posameznega sklada pred vlaganjem vlog in zahtevkov za izplačilo v informacijski sistem.

Vodilni partner LAS - Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina ne sme opravljati nalog za partnerstvo LAS Vipavska dolina, s katerimi bi povzročila nasprotje interesov, kot ga opredeljuje Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo, 158/20 in 3/22 – ZDeb). Vodilni partner LAS - Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina ne more kandidirati na javnih pozivih, ki jih objavi partnerstvo LAS Vipavska dolina za izbor projektov za sofinanciranje s sredstvi pristopa LEADER/CLLD za namen uresničevanja ciljev SLR.

Vodilni partner LAS - Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina ne more kandidirati za članstvo v organih partnerstva LAS Vipavska dolina, katerih sestava temelji na volitvah.

Opis kadrovskih kapacitet, finančnih virov, izkušenj in znanj vodilnega partnerja

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina je bila ustanovljena leta 1999. Od leta 2015 so njeni ustanovitelji: Občina Ajdovščina, Občina Vipava in Območna obrtno-podjetniška zbornica Ajdovščina. Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina je javni zavod, ki je ustanovljen za opravljanje del in nalog skladnega razvoja na območju ustanoviteljic in za opravljanje del in nalog na področju razvojnih nalog regionalne strukturne politike.

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina razpolaga z ustreznim kadrom. Na agenciji je trenutno zaposlenih devet oseb, od tega je šest oseb zaposlenih za nedoločen čas, dve osebi za določen čas, ena oseba pa za čas trajanja mandata direktorja. Na agenciji so skladno s sistemizacijo delovnih mest zaposlene naslednje osebe:

- direktor RRA ROD (1)
- koordinatorji VII/2 in VII/1 (7)
- področni referent (1).

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina je:

1. kadrovska sposobna na način, da kot vodilni partner LAS zagotavlja:

- eno polno delovno moč za obdobje najmanj devetih mesecev za namen priprave SLR za programsko obdobje do 2027;
- dve polni delovni moči (po eno na zadevni sklad) za namen izvajanja SLR in vseh nalog do zaključka programskega obdobja 2021 – 2027, po potrditvi SLR.

Za izvajanje nalog vodenja LAS bo Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina zagotavljala zaposlitve v skupnem obsegu 2 PDM. Za potrebe opravljanja vodstvenih nalog se bo, po potrebi, vključil še direktor, za administrativna in druga potrebna dela bo po potrebi vključena še poslovna sekretarka.

2. upravno sposobna na način, da bo kot vodilni partner LAS zagotovila:

- aktivno pisarno na območju občine za delovanje LAS:
 - z naslovom vodilnega partnerja: Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina, Vipavska cesta 4, 5270 Ajdovščina;
 - z ustreznimi prostori v prostorih Območne obrtno-podjetniške zbornice Ajdovščina z dostopom za invalide in parkiriščem;
 - z opremo za delovanje: tehnična pisarna je ustrezno opremljena s pohištvo (miza, stol, omare za shranjevanje registratorjev in ostalega gradiva), računalniško in pisarniško opremo, v najemu ima visoko zmogljivo multifunkcijsko napravo, za potrebe telefonske komunikacije imajo zaposleni mobilne telefone ter internetno omrežje. Za potrebe sestankov v širši sestavi in izvedbo delavnic ima Regijska razvojna agencija ROD na svojem sedežu na voljo tudi malo sejno in veliko sejno dvorano, ki je v lasti Območne obrtno-podjetniške zbornice;
- da ima za nakazilo finančnih sredstev zagotovljen ločen transakcijski račun, odprt pri Upravi RS za javna plačila, izključno za namen potreb LAS Vipavska dolina. Podračun LAS VIPAVSKA DOLINA ima številko: SI56 0120 1600 0000 506;
- da ima vzpostavljen ločen računovodski sistem, za vse transakcije, opravljene v okviru transakcijskega računa LAS VIPAVSKA DOLINA. Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina ima v okviru svojega računovodstva ločene računovodske kode za vodenje prihodkov in odhodkov za delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina in za vse aktivnosti oziroma projekte, ki so povezane z nalogami za partnerstvo LAS Vipavska dolina oz. ki jih izvaja v imenu partnerstva LAS Vipavska dolina;

- preglednost svojega delovanja ter sledljivost in nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev;
- da ima vzpostavljeno svojo spletno stran, iz katere je razvidno povabilo k sodelovanju zainteresirane javnosti na naslovu: <https://las-vipavskadolina.si/>.

Finančno stanje

Sredstva za svoje delovanje pridobiva Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina iz občinskih, državnih in evropskih virov. Zavod vseskozi posluje pozitivno, je likviden in ni zadolžen, kar dokazujejo letna poročila posredovana na AJPES in ustanoviteljem.

Vodilni partner ima poravnane evidentirane obvezne dajatve in druge denarne nedavčne obveznosti, ki jim je potekel rok plačila pri Finančni upravi Republike Slovenije.

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina bo za izvajanje nalog vodilnega partnerja imela zagotovljena sredstva iz več virov:

1. namenska sredstva za delovanje lokalnih akcijskih skupin za izvajanje pristopa LEADER/CLLD,
2. namenska sredstva vsakoletnega proračuna Občine Ajdovščina za delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina,
3. namenska sredstva vsakoletnega proračuna Občine Vipava za delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina,
4. drugi viri.

Izkušnje in znanje

Poleg bogatih izkušenj z izvajanjem nalog vodilnega partnerja LAS oz. upravljanjem LAS ima Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina tudi bogate izkušnje z izvajanjem projektov, ki so bili in so financirani iz naslednjih EU programov: Interreg, LIFE, CREATIVE EUROPE.

Reference in izkušnje Regijske razvojne agencije ROD Ajdovščina s projektnim vodenjem, izvajanjem projektov in upravljanjem partnerstev:

- vzpostavitev podeželskega razvojnega jedra Center za razvoj podeželja TRG Vipava v letu 2004 in vodenje le-tega do konca leta 2006 (*današnji Zavod za turizem TRG Vipava*),
- opravljanje splošnih razvojnih nalog v okviru Mrežne regionalne razvojne agencije v Severno Primorski (Goriški) razvojni regiji že od leta 2000, sodelovanje pri pripravi strateških dokumentov »regionalni razvojni program« v vseh finančnih perspektivah – specializacija za področje razvoja podeželja celotne regije,
- izvajanje projektov sofinanciranih iz občinskih sredstev (Okusi Vipavske - festival vina in kulinarike, prireditve Vinski hrami, Podjetniški krožki na osnovnih šolah, dogodek Mladi in castra), državnih sredstev (Regionalno skrbništvo na področju internacionalizacije in tujih neposrednih investicij) in evropskih sredstev (SPOT svetovanje Goriška, GELATOn the ROAD, Interbike III, Bee2gether, LIFE ViVaCCAdapt...),
- izvajanje nalog upravljavca Lokalne akcijske skupine Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa v programskem obdobju 2007 – 2013: Izvedenih in uspešno zaključenih je bilo 28 projektov (med njimi: Učni center Brje, Plezališče Vipavska Bela, Muzejska zbirka analogne oddajne tehnike na Nanosu, tematske, informacijske in turistične poti in drugi projekti), ki so bili sofinancirani s sredstvi 4. osi EKSRP - LEADER. Pridobili smo številne nove izkušnje in znanja, utrdili sodelovanje in pridobili nova partnerstva. LAS Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa je bila v programskem obdobju 2007-2013 organizirana kot pogodbeno partnerstvo, s strani 54 članov. Izvajanje aktivnosti je temeljilo na dokumentu Lokalna razvojna strategija za območje treh občin: Ajdovščina, Komen in Vipava.

- izvajanje nalog vodilnega partnerja Lokalne akcijske skupine Vipavske doline v programskem obdobju 2014 – 2020; skupno je bilo izvedenih 24 operacij, od tega štiri operacije LAS, šest operacij sodelovanja in 14 operacij preko javnih pozivov, sofinanciranih s sredstvi dveh skladov Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacije in vrednost nepovratnih sredstev so razvidne v spodnji tabeli.

Naziv operacije	Sklad	Vrednost nepovratnih sredstev
Operacije LAS (Spodbujanje ustvarjalnega in inovativnega razmišljanja med mladimi, Obujeni Slap, Nasmeh in cvet za boljši svet)	EKSRP	141.072,43 €
Operacija LAS (Medgeneracijski prenos znanja)	ESRR	224.844,26 €
Operacije 1. javnega poziva LAS VD (Program izobraževanja za razvoj in krepitev dejavnosti na kmetiji, Zelena priložnost - divje rastline / Tematska pot Slap)	EKSRP	31.276,87 €
Operacije 2. javnega poziva LAS VD – standardne (Po terasah in suhozidju, Prenova mestne tržnice Ajdovščina, Od odpada iz vinogradov Vipavske doline do 5 zvezdičnih doživetij, storitev in produktov)	EKSRP	244.451,04 €
Operacije 3. javnega poziva LAS VD – manjše (Dvig prepoznavnosti Kmetije Čehovin - Ana Bella, Stara semena - tradicija in preživetje, Pozabljena avtohtona zelišča, Vinar za en dan, Vipavske zgodbe)	EKSRP	21.135,36 €
Operacije 4. javnega poziva LAS VD – standardne (Prostor doživetij pekarske in mlinarske tradicije)	ESRR	310.000,00 €
Operacije 5. javnega poziva LAS VD – manjše (Znameniti Vipavci, Kulinarične specialitete iz mesa drobnice, Spodbujanje samooskrbe z balkonskim vrtničarstvom)	ESRR	23.927,48 €
Operacije sodelovanja (Domače in umetnostne obrti – dediščina in sodobnost, Kolesarska veriga na podeželju, Prehod na sonaravno oskrbo s hrano, EKO Okusi Slovenije)	EKSRP	379.520,44 €
Operacije sodelovanja - potrjene v SLR (Pot miru-dediščina prve svetovne vojne, Tržna znamka Vipavska dolina)	ESRR	25.000,00 €
SKUPNO ŠTEVILO NEPOVRATNIH SREDSTEV ZA OBMOČJE LAS VIPAVSKA DOLINA 2014-2020		1.401.227,88 €

Tabela 5: Operacije v obdobju 2014-2020

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina je dolžna spoštovati odločitve organov LAS in njihove interne in splošne akte ter zagotavljati vpogled v poslovanje LAS, s čimer se bo zagotovil nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev ter preprečeval konflikt interesov. Vodilni partner pri svojem upravnem poslovanju smiselno uporablja Zakon o splošnem upravnem postopku in upravnem sporu.

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina pri izvajanju nalog vodilnega partnerja partnerstva LAS Vipavska dolina izvaja naloge upravljanja LAS Vipavska dolina, kar pomeni, da vseskozi skrbi za učinkovito, nemoteno in operativno delovanje partnerstva LAS Vipavska dolina. Skrbi, da je partnerstvo LAS Vipavska dolina kadrovsko, finančno in upravno sposobno ter da ima

vzpostavljen transparenten sistem, ki preprečuje tveganje dvojnega financiranja istih aktivnosti iz različnih virov.

Iz zgoraj navedenega izhaja, da je Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina kadrovsko, finančno, upravno in strokovno sposobna voditi LAS Vipavska dolina tudi v obdobju 2021 – 2027.

7.2 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Spremljanje in vrednotenje SLR sta obvezni vsebini, ki ju bo vodilni partner izvajal za programsko obdobje 2021-2027. Spremljanje in vrednotenje bo potekalo na ravni posameznih skladov in na tej podlagi na ravni celotne strategije, v obliki letnega poročila za organe odločanja in nadzora.

LAS Vipavska dolina bo vzpostavila sistem spremljanja in vrednotenja, za izvajanje katerega bo zadolžen vodilni partner Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina, ki ima zadostne kadrovske kapacitete in izkušnje za opravljanje teh aktivnosti. Za specifične vsebine in področja bo vodilni partner po potrebi vključil zunanje strokovnjake, pri čemer bo sledil načelu nepristranskosti in ekonomičnosti.

Predvidoma se bo spremljanje in vrednotenje pričelo ob koncu leta 2024 in se bo potem nadaljevalo vsako leto ob koncu leta v sklopu priprave letnega poročila za preteklo leto.

Vodilni partner LAS bo za potrebe vrednotenja podal organom LAS vsaj naslednje informacije in podatke:

1. Stanje izvajanja SLR – analiza stanja projektov (odobrenih, izplačanih) po posameznih skladih
2. Stanje izvajanja SLR – analiza stanja doseženih rezultatov in kazalnikov po posameznih skladih
3. Poročilo o doseganju ciljev SLR in o izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto, ki vsebuje naslednje točke:
 - povzetek opravljenega dela vodilnega partnerja,
 - povzetke opravljenih nalog glede na vrsto nalog, ki so zahtevane s strani nacionalnih organov,
 - realizacijo plana dela,
 - izvedbo kadrovskega načrta,
 - finančno poročilo.

Vrednotenje zagotavlja preglednost in pokaže tudi prispevek pristopa LEADER/CLLD k nacionalnim in evropskim ciljem ter njegovo dodano vrednost.

Dodano vrednost pristopa LEADER/CLLD se bo nadzorovalo s pregledom izpolnjevanja sedmih osnovnih principov pristopa skozi celotno programsko obdobje:

1. pristop od spodaj navzgor (pravično in pregledno vključevanje lokalnih akterjev)
2. območni pristop (koherentnost in kritična masa)
3. lokalno partnerstvo (aktivni partnerji)
4. celostna in večsektorska strategija (obravnavna potreb in priložnosti območja)
5. mreženje (širjenje in izmenjava znanja)
6. inovativnost (vnos novih elementov in rešitev)
7. sodelovanje (uvajanje novih perspektiv in spoznanj)

in treh izhodišč: izboljšanje socialnega kapitala, izboljšanje lokalnega upravljanja, izboljšanje rezultatov za boljšo kakovost izvedenih projektov.

O rezultatih vrednotenja LAS bodo seznanjeni najprej organi LAS: upravni in nadzorni odbor vsi člani LAS pa na seji Skupščine, ostala javnost preko objav v lokalnih medijih ter na spletnih

kanalih LAS Vipavska dolina. Spremljanje in vrednotenje bo pomembno prispevalo k izboljševanju izvajanja SLR in k trdnosti partnerstva LAS. Poročila o spremljanju doseganja kazalnikov in s tem uresničevanja ciljev SLR se bodo vsakoletno obravnavala tudi na organih LAS Vipavska dolina v sklopu letnega poročila.

Mejniki za spremljanje in vrednotenje so naslednji:

Datum za opravljen mejnik	31.12.2026	31.12.2027	31.12.2028
Mejnik	Objavljeni projekti v izvajanju in izvedeni projekti na spletni strani LAS	Objavljeni projekti v izvajanju in izvedeni projekti na spletni strani LAS	Pripravljena ali izvedena aktivnost vrednotenja, objavljeni projekti v izvajanju in izvedeni projekti na spletni strani LAS

Tabela 6: Mejniki za spremljanje in vrednotenje

7.3 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Organi LAS Vipavska dolina so skladno s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva lokalna akcijska skupina Vipavska dolina (uradno prečiščeno besedilo – čistopis pogodbe z dne 24. 2. 2023) naslednji:

- Skupščina LAS,
- Upravni odbor LAS,
- Predsednica oziroma predsednik LAS (v nadaljevanju predsednik LAS),
- Podpredsednica oziroma podpredsednik LAS (v nadaljevanju podpredsednik LAS),
- Nadzorni odbor LAS in
- Ocenjevalna komisija.

V nadaljevanju so navedeni izseki čistopisa pogodbe z dne 24. 2. 2023.

Skupščina LAS

Skupščino sestavljajo vsi člani LAS, ti se sestajajo na rednih in izrednih sejah. Seje skupščine, razen ustanovne, sklicuje predsednik LAS. Seje skupščine se lahko organizira tudi preko spletnih platform oziroma dopisno. Izredne seje se skličejo po potrebi; na podlagi sklepa Upravnega odbora LAS, na podlagi zahteve Nadzornega odbora LAS, na podlagi zahteve vodilnega partnerja LAS ali na zahtevo ene tretjine vseh članov LAS.

Glavne naloge in pristojnosti Skupščine so:

- sklepa o dnevnem redu seje,
- sprejema, spreminja in dopolnjuje vsebino Pogodbe o ustanovitvi lokalnega partnerstva lokalna akcijska skupina Vipavska dolina in drugih splošnih aktov LAS (Pravilnik o volitvah v organe LAS Vipavska dolina, Pravilnik LAS Vipavska dolina za izbor projektov za uresničevanje ciljev SLR, Pogodbo o nalogah vodilnega partnerja pri lokalnem partnerstvu LAS Vipavska dolina),
- na predlog Upravnega odbora LAS potrdi SLR, njene spremembe in dopolnitve, letni načrt aktivnosti LAS,
- na predlog Upravnega in Nadzornega odbora potrdi letno poročilo o delu LAS in finančno poročilo LAS za preteklo leto,
- predlaga, voli, imenuje in razrešuje člane Upravnega odbora LAS in člane Nadzornega odbora LAS,
- izmed članov upravnega odbora LAS izvoli predsednika LAS in podpredsednika LAS,
- razreši predsednika, podpredsednika, člane Upravnega odbora in člane Nadzornega odbora, če ti delujejo v nasprotju s pogodbo, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS ali v nasprotju z nameni in interesi LAS, če niso več izpolnjeni pogoji vezani na članstvo v LAS,

- če niso več izpolnjeni pogoji, na podlagi katerih je bil član posameznega organa izvoljen, če ta iz osebnih razlogov poda izstopno izjavo iz članstva v posameznem organu,
- izmed članov LAS izbere vodilnega partnerja LAS,
 - na predlog Upravnega odbora odloča o uvedbi in višini članarine,
 - obravnava in dokončno odloča o ugovorih in pritožbah zoper sklepe organov LAS,
 - podaja predloge Upravnemu odboru LAS za aktivnosti, ki so v skladu s cilji in nalogami LAS,
 - podaja predloge zadev za obravnavo Nadzornemu odboru LAS,
 - odloča in podaja mnenja o drugih zadevah, ki jih predlagajo člani in so v skladu s cilji in nalogami LAS.

Upravni odbor LAS

Upravni odbor LAS Vipavska dolina šteje devet članov. Sestavljen je tripartitno, kar pomeni, da so v njem zastopani člani iz vseh treh sektorjev: trije predstavniki javnega sektorja: en predstavnik, ki ga predlagajo in izvolijo člani LAS iz javnega sektorja, dva predstavnika, ki ju imenujeta Občina Ajdovščina in Občina Vipava skladno s svojimi akti; trije predstavniki ekonomskega sektorja, ki jih predlagajo in izvolijo člani LAS iz ekonomskega sektorja; trije predstavniki zasebnega sektorja, ki jih predlagajo in izvolijo člani LAS iz zasebnega sektorja. Upravni odbor LAS je organ upravljanja in odločanja ter izvršilni organ LAS. Pri sestavi Upravnega odbora je upoštevano, da noben od treh sektorjev ne sme imeti več kot 49% glasovalnih pravic.

Upravni odbor sestavljajo predsednik, podpredsednik in člani upravnega odbora. Pri sestavi članov Upravnega odbora se poskuša upoštevati enakomerna teritorialna zastopanost in spolna uravnoteženost članov, mandatna doba članov je štiri leta in so lahko ponovno imenovani.

Upravni odbor ima naslednje ključne naloge in pristojnosti:

- skrbi za učinkovito delovanje LAS in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo,
- skrbi za izvajanje sklepov Skupščine,
- se glede svojih odločitev posvetuje z zainteresiranimi člani LAS,
- sprejme predlog SLR ter njene spremembe in jih da v potrditev Skupščini,
- obravnava pobude in predloge članov LAS vezane na učinkovito izvajanje SLR,
- sprejme letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS, ki ju pripravi vodilni partner, in ju po potrditvi s strani Nadzornega odbora da v potrditev Skupščini,
- sprejme letni načrt aktivnosti LAS s finančnim načrtom in ga da v potrditev Skupščini,
- sprejme odločitve, potrebne za izvajanje SLR, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja,
- sprejme splošni akt LAS, v katerem opredeli transparentne postopke za izbor projektov za uresničevanje SLR, potencialnih za sofinanciranje s sredstvi pristopa LEADER/ CLLD (sklad EKSRP in sklad ESRR), vključno z merili za izbor projektov, in ga da v potrditev Skupščini,
- sprejme druge splošne akte LAS, ki so potrebni za učinkovito in transparentno delovanje LAS in jih da v potrditev Skupščini,
- sprejme druge akte LAS, ki so potrebni za učinkovito izvajanje nalog LAS,
- imenuje in razrešuje Komisijo za ocenjevanje vlog za izbor projektov, potencialnih za sofinanciranje s sredstvi pristopa LEADER/ CLLD (sklad EKSRP in sklad ESRR) v okviru SLR,
- na podlagi poročila Komisije za ocenjevanje vlog za vsak predlagan projekt za sofinanciranje odloči, ali se bo financiral,
- po potrebi imenuje delovna telesa za učinkovito izvajanje SLR,
- odloča o pripravi, izvajanju in sofinanciranju projektov LAS,
- odloča o pripravi projektov sodelovanja lokalnih akcijskih skupin,

- odloča o nalogah in obveznostih vodilnega partnerja,
- aktivno sodeluje z vodilnim partnerjem,
- obravnava primere za izključitev člana iz LAS in o tem obvesti Skupščino,
- obravnava primere za prostovoljni izstop člana iz LAS in o tem obvesti Skupščino,
- obravnava primere izstopnih izjav iz članstva v posameznem organu LAS in o tem obvesti Skupščino,
- ko predčasno preneha mandat članu v organu LAS, sprejme sklep o predčasni volitvah v posamični organ,
- predlaga uvedbo in višino letne članarine,
- skrbi, da je LAS sestavljen iz različnih partnerjev javnega sektorja, ekonomskega sektorja in zasebnega sektorja,
- nosi odgovornost za finančno, materialno in zakonito poslovanje LAS; za usklajenost postopkov z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS
- opravlja druge naloge, določene s pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Skupščina.

Upravni odbor opravlja naloge strokovno in nepristransko, v skladu z odločitvami in sklepi sprejetimi na Skupščini LAS. Člani Upravnega odbora varujejo uradne in poslovne skrivnosti, s katerimi se seznanijo pri svojem delu. Člani Upravnega odbora se pri svojem delu izogibajo nasprotju interesov in so se dolžni izločiti iz tistih faz odločanja, s katerimi bi do nasprotja lahko prišlo. Upravni odbor je za svoje delo odgovoren Skupščini. Upravni odbor je sklepčen, če je na seji navzočih vsaj pet članov, pri čemer mora biti zagotovljeno, da so prisotni člani iz vseh treh sektorjev. Pri glasovanju ima vsak član Upravnega odbora en glas, glasovanje je javno. Upravni odbor odloča z večino opredeljenih glasov prisotnih članov Upravnega odbora. V primerih, ko je upravni odbor sklepčen, vendar ni zagotovljeno, da ima vsak sektor največ 49% glasovalnih pravic, člani upravnega odbora glasujejo v okviru svojega sektorja. Glasovanje je javno. Večina opredeljenih glasov v okviru posameznega sektorja predstavlja odločitev sektorja oziroma skupni glas sektorja. Sklep je podprt, če zanj glasujeta vsaj dva sektorja.

Glasovanje o izbiri projektov za uresničevanje ciljev SLR

Ko je na dnevnem redu seje Upravnega odbora izbira projektov predlaganih za sofinanciranje s sredstvi pristopa LEADER/CLLD (sklad EKSRP in sklad ESRR) v okviru SLR velja posebno pravilo glede sklepčnosti; Upravni odbor je sklepčen, če je na seji navzočih vsaj pet članov Upravnega odbora, pri čemer mora biti zagotovljeno, da so prisotni člani iz vseh treh sektorjev in da članov iz vrst javnega sektorja ni več kot 50% vseh prisotnih članov. Najmanj 50% glasov morajo prispevati člani Upravnega odbora, ki ne predstavljajo oz. zastopajo javnega sektorja. Člani Upravnega odbora glasujejo za vsak projekt posebej. Po vsakem glasovanju se preverja opredeljene glasove in izpolnjevanje navedenega pogoja.

Predsednik LAS

Predsednik LAS je hkrati predsednik Upravnega odbora LAS. Predsednik zastopa in predstavlja LAS v javnosti in v pravnem prometu ter preko vodilnega partnerja sodeluje s pristojnimi ministrstvi in drugimi pristojnimi organi. Predsednik je odgovoren za delovanje LAS v skladu s pogodbo in drugimi splošnimi akti LAS. Predsednika LAS izmed izvoljenih članov Upravnega odbora LAS javno predlagajo in volijo vsi na seji Skupščine prisotni in zastopani člani LAS, kateri imajo po en glas. Za predsednika LAS je izvoljen tisti član Upravnega odbora LAS, ki izmed predlaganih članov, prejme največ glasov. Predsednik je odgovoren in svoje delo opravlja v skladu z navodili Skupščine in Upravnega odbora. Mandatna doba predsednika je štiri leta in je lahko ponovno imenovan. V času njegove zadržanosti ali odsotnosti opravlja to funkcijo podpredsednik LAS.

Predsednik ima sledeče naloge in pristojnosti:

- samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS,

- podpisuje dokumente in listine v imenu LAS, po potrebi tudi skupaj z odgovorno osebo vodilnega partnerja,
- sklicuje in vodi seje Upravnega odbora LAS in seje Skupščine LAS,
- skrbi za izvajanje sklepov Upravnega odbora,
- razpisuje volitve v organe LAS,
- opravlja druge naloge, določene s pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naložita Upravni odbor ali Skupščina.

Podpredsednik LAS

Podpredsednik opravlja naloge predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, ko je predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Izvolijo ga člani LAS na seji Skupščine, kateri je za svoje delo odgovoren, ravno tako tudi Upravnemu odboru in predsedniku.

Nadzorni odbor LAS

Nadzorni odbor LAS spremlja delo Upravnega odbora in vodilnega partnerja. Šteje šest članov in je sestavljen tripartitno, na način, da so v njem enakovredno zastopani člani LAS iz vseh treh sektorjev: dva predstavnika javnega sektorja, ki ju predlagajo in izvolijo člani LAS iz javnega sektorja; dva predstavnika zasebnega sektorja, ki ju predlagajo in izvolijo člani LAS iz zasebnega sektorja; dva predstavnika ekonomskega sektorja, ki ju predlagajo in izvolijo člani LAS iz ekonomskega sektorja.

Nadzorni odbor ima sledeče naloge in pristojnosti:

- nadzira finančno in materialno poslovanje LAS, delo predsednika, podpredsednika in Upravnega odbora, vodilnega partnerja, gospodarnost poslovanja LAS,
- na zahtevo predsednika LAS, Upravnega odbora ali Skupščine poda oceno o pravilnosti ali gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja vodilnega partnerja,
- enkrat letno o svojem delu poroča Skupščini,
- pred sprejemom letnega poročila o delu in finančnega poročila LAS poda Skupščini svoje mnenje o obeh poročilih,
- izmed svojih članov izvoli predsednika Nadzornega odbora in namestnika predsednika,
- opravlja druge naloge, določene s pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi.

Nadzorni odbor opravlja naloge strokovno in nepristransko. Člani Nadzornega odbora varujejo uradne in poslovne skrivnosti, s katerimi se seznanijo pri svojem delu. Člani Nadzornega odbora se pri svojem delu izogibajo navzkrižju interesov in so se dolžni izločiti iz tistih faz odločanja, s katerimi bi do navzkrižja lahko prišlo. Mandatna doba članov Nadzornega odbora je štiri leta in so lahko ponovno imenovani. Člani Nadzornega odbora lahko sodelujejo na sejah Upravnega odbora brez pravice glasovanja.

Prvo sejo Nadzornega odbora skliče predsednik LAS. Člani Nadzornega odbora LAS na svojem prvem zasedanju izmed sebe izvolijo predsednika Nadzornega odbora in podpredsednika Nadzornega odbora.

Nadzorni odbor je sklepčen, če so na seji navzoči vsaj štirje člani, pri čemer mora biti zagotovljeno, da so zastopani vsi trije sektorji. Pri glasovanju ima vsak član Nadzornega odbora en glas, glasovanje je javno. Nadzorni odbor odloča z večino opredeljenih glasov prisotnih članov nadzornega odbora. V primerih, ko je nadzorni odbor sklepčen, vendar ni zagotovljeno, da ima vsak sektor največ 49% glasovalnih pravic, člani nadzornega odbora glasujejo v okviru svojega sektorja. Večina opredeljenih glasov v okviru posameznega sektorja predstavlja odločitev sektorja oziroma skupni glas sektorja. Sklep je podprt, če zanj glasujeta vsaj dva sektorja.

Podpredsednik opravlja naloge predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, ko je predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog.

Ocenjevalna komisija

Ocenjevalna komisija pregleduje popolnost in ustreznost prijav na javne pozive LAS za izbor projektov, potencialnih za sofinanciranje s sredstvi pristopa LEADER/CLLD (sklad EKSRP in sklad ESRR) v okviru SLR ter jih ocenjuje in o tem pripravi poročilo za Upravni odbor. Član Ocenjevalne komisije se je dolžan samoizločiti iz pregledovanja in ocenjevanja prejetih vlog, kadar je zasebno ali poslovno kakorkoli povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov lahko nastalo nasprotje interesov.

Člani Ocenjevalne komisije morajo imeti strokovne reference zlasti z naslednjih področij: strateško in projektno načrtovanje, projektni menedžment, priprava in vodenje projektov, sofinanciranih z evropskimi sredstvi, poznavanje aktualnih nacionalnih operativnih programov za črpanje evropskih sredstev, poznavanje nacionalnih pravnih podlag vezanih na delovanje lokalnih akcijskih skupin, poznavanje področja delovanja lokalnih akcijskih skupin. Za svoje delo je Ocenjevalna komisija odgovorna Upravnemu odboru LAS. Delo Ocenjevalne komisije lahko ureja Pravilnik o delu Ocenjevalne komisije LAS, ki ga sprejme Upravni odbor LAS.

Ocenjevalno komisijo sestavljata dve komisiji:

1. Strokovna tehnična komisija pri vodilnem partnerju LAS

Strokovna tehnična komisija pri vodilnem partnerju LAS (v nadaljevanju strokovna komisija) pregleduje prejete vloge in opravlja naslednje naloge: preverja njihovo pravočasnost, izpolnjevanje obveznih pogojev oz. izločitvenih meril in administrativno popolnost. Strokovno komisijo sestavljata dve osebi, ki opravljata strokovno-administrativne naloge za LAS v okviru tehnične pisarne LAS pri vodilnem partnerju LAS. Za svoje delo je Strokovna komisija odgovorna Upravnemu odboru. Strokovna komisija je dolžna svojo nalogo opraviti strokovno in nepristransko. O vseh postopkih se vodi dokumentacija, ki zagotavlja transparentnost in sledljivost. Strokovna komisija pripravi poročilo za Komisijo za ocenjevanje vlog.

2. Komisija za ocenjevanje vlog

Komisija za ocenjevanje vlog ocenjuje vloge, katere ji preda v ocenjevanje strokovna komisija. Komisija za ocenjevanje ima pet članov, ki jih na podlagi javnega poziva imenuje Upravni odbor. Mandat člana Komisije za ocenjevanje je dve leti. Isti član je lahko večkrat imenovan v komisijo. Vsak član Komisije za ocenjevanje ima pri odločanju en glas. Komisija za ocenjevanje se lahko sestane z namenom ocenjevanja prejetih vlog, ko je zagotovljena prisotnost najmanj štirih članov. Seja komisije lahko poteka tudi dopisno. V primerih, ko se Komisija za ocenjevanje ne more sestati, ker ni zagotovljene prisotnosti najmanj štirih članov in je obenem nujno izvesti postopek ocenjevanja prejetih vlog zaradi časovnih omejitev izvedbe posameznih postopkov, lahko na podlagi sklepa Upravnega odbora postane/ta član/a Komisije za ocenjevanje član/a Strokovne komisije pri vodilnem partnerju.

Seje Komisije za ocenjevanje vlog sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik Komisije za ocenjevanje, ki ga člani Komisije za ocenjevanje izvolijo izmed sebe. Vodilni partner mora biti prisoten na sejah komisije, saj je dolžan poskrbeti za tehnično-administrativni potek seje.

8. PRILOGE SLR

Priloga: osnovni podatki o LAS in finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po skladih

Priloga: Osnovni podatki o LAS

Ime LAS		LAS Vipavska dolina
Vključene občine	št. vključenih občin	2
	ime vključenih občin	Ajdovščina, Vipava
Prebivalstvo skupaj	Prebivalstvo na območju LAS. Pri izračunu te spremenljivke se uporabi metoda izračuna za kazalnik rezultata 38 iz Priloge I k uredbi o strateških načrtih (ne upošteva se št. preb. iz naselij z več kot 10.000 prebivalci).	25.549
Financiranje iz več skladov	EKSRP	DA
	ESRR	DA
Vrste članov LAS	skupno število članov LAS	68
	št. članov iz javnega sektorja	26
	št. članov iz socialnega sektorja	17
	št. članov iz ekonomskega sektorja	25
Vrste članov v organih LAS (organ odločanja - ki potrjuje operacije: upravni odbor)	skupno število članov upravnega odbora	9
	št. članov iz javnega sektorja	3
	št. članov iz socialnega sektorja	3
	št. članov iz ekonomskega sektorja	3
	št. članov po spolu (št. žensk)	3
	št. članov po spolu (št. moških)	6
	št. članov - mladih	1

Kazalniki za sklad EKSRP (po letih)

Kazalnik (vpis, iz pogl. 5.1 SLR)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Skupaj ciljna vrednost
R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP	0	0	0	1%	1%	1,50%	1%	5%
R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	0	30	50	50	50	50	50	280
R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	0	0	0	0	1	0	0	1

Finančni načrt - razdelitev sredstev po skladih in vrstah podpore

Vrsta podpore	Sklad (EU + SLO)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Skupaj
Podpora za izvajanje operacij	EKSRP	0,00	0,00	40.000,00	104.156,93	126.799,74	90.571,25	91.328,31	452.856,23
	ESRR	0,00	0,00	40.000,00	350.000,00	120.000,00	110.000,00	63.333,67	683.333,67
Podpora za dejavnosti sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije	EKSRP	0,00	0,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	25.519,67	0,00	85.519,67
	ESRR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Podpora za upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki	EKSRP	0,00	0,00	29.000,00	22.500,00	22.500,00	18.797,90	15.000,00	107.797,90
	ESRR	0,00	15.000,00	17.500,00	22.500,00	22.500,00	15.297,90	15.000,00	107.797,90
Skupaj		0,00	15.000,00	146.500,00	519.156,93	311.799,74	260.186,72	184.661,98	1.437.305,37

Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih

Ime LAS	LAS Vipavska dolina
Ime in naslov vodilnega partnerja LAS	Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina

Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Vrsta podpore	Sklad	Stopnja podpore	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Podpora za izvajanje operacij	EKSRP	80	452.856,23	31,51%
	ESRR	80	683.333,67	47,54%
Podpora za dejavnosti sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije	EKSRP	80	85.519,67	5,95%
	ESRR	0	0,00	0,00%
Podpora za upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki	EKSRP	100	107.797,90	7,50%
	ESRR	100	107.797,90	7,50%
Skupaj			1.437.305,37	100%

Prispevek po posameznih skladih

Vir financiranja	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	646.173,80	791.131,57	1.437.305,37
Lastna soudeležba	439.241,20	515.344,08	954.585,28
Skupaj (v EUR)	1.085.415,00	1.306.475,65	2.391.890,65